

Stenografični zapisnik

štirinajste seje

deželnega zbora kranjskega v Ljubljani

dné 21. januarja l. 1887.

Nazoči: Prvosednik: deželni glavar Gustav grof Thurn-Valsassina. — Vladni zastopnik: deželni predsednik Andrej baron Winkler. — Vsi članovi razun: knezoškof dr. Jakob Missia.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika XIII. deželno-zborske seje dné 19. januarja 1887.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 66. Poročilo finančnega odseka o načrtu zakona o upeljavi samostojne deželne naklade od porabljenih žganih opojnih pijač (k prilogi 50).
4. Ustno poročilo finančnega odseka o upeljavi občinskih naklad na porabljeno pivo in na porabljene žgane opojne tekočine (k prilogi 53).
5. Priloga 68. Poročilo finančnega odseka o določitvi deželne naklade od porabljenih žganih opojnih pijač (k prilogi 51).
6. K prilogi 63. Ustno poročilo finančnega odseka o reorganizaciji deželnega stavbnega urada.
7. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji prostovoljne požarne brambe v Krškem za podporo.
8. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji nekaterih davkoplačevalcev iz Logaškega okraja gledé zakupa deželne naklade na žgane opojne pijače.
9. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji okrajno-cestnega odbora v Črnomlju za odpis dolga 3500 gld. deželnemu zakladu.
10. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji občinskega zastopa Novomeškega in Šmihelskega za dovoljenje doneska šolskim sestram *De Notre Dame* v Šmihelu za izgojevanje gluhonemih deklic.
11. K prilogi 59. Ustno poročilo finančnega odseka gledé osuševanja Starotrške, Cerkniške in Planinske doline.
12. Ustno poročilo gospodarskega odseka o prošnji Vipavskih prebivalcev za uravnavo vodá v Vipavski dolini.
13. Ustno poročilo gospodarskega odseka o prošnji več posestnikov iz Mertvice, Gorenjih in Spodnjih Skopice gledé topničarskega strelišča.
14. Ustno poročilo gospodarskega odseka o prošnji posestnikov iz Mertvice, Gorenjih in Spodnjih Skopice gledé topničarskega strelišča.

Stenographischer Bericht

der vierzehnten Sitzung

des krainischen Landtages zu Laibach

am 21. Jänner 1887.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Gustav Graf Thurn-Valsassina. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Andreas Freiherr von Winkler. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Jakob Missia.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der XIII. Landtagsitzung vom 19. Jänner 1887.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
3. Beilage 66. Bericht des Finanzausschusses über den Entwurf eines Gesetzes betreffend die Einführung einer selbstständigen Landesauflage auf den Verbrauch von gebrannten geistigen Getränken (zur Beilage 50).
4. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses betreffend die Einführung von Gemeindeauflagen auf den Verbrauch von Bier und gebrannten geistigen Flüssigkeiten (zur Beilage 53).
5. Beilage 68. Bericht des Finanzausschusses in Betreff Feststellung der Landesauflage auf den Verbrauch von gebrannten geistigen Flüssigkeiten (zur Beilage 51).
6. Zur Beilage 63. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses betreffend die Reorganisation des Landesbauamtes.
7. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über das Subventionsgesuch der freiwilligen Feuerwehr in Gurkfeld.
8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition mehrerer Steuerzahler aus dem Bezirke Voitsch in Betreff Verpachtung der Landesauflage von gebrannten geistigen Getränken.
9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Bezirksstrafenausschusses von Tschernembl um Abschreibung einer Landesfondsforderung pr. 3500 fl.
10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Gemeindevertretung von Rudolfswert und St. Michael um Bewilligung eines Beitrages den Schulschwestern *De Notre Dame* in St. Michael für die Erziehung von taubstummen Mädchen.
11. Zur Beilage 59. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses betreffend die Entwässerung der Thalbeden von Altenmarkt, Zirtnitz und Planina.
12. Mündlicher Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Petition der Bewohner Wippachs um Regulirung der Wasserläufe im Wippacher Thale.
13. Mündlicher Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Petition mehrerer Grundbesitzer aus dem Bezirke Rassenfuß um Regulirung des Neuringbaches.
14. Mündlicher Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Petition der Inassen von Mertwize, Ober- und Unter-Stopitz in Betreff des Artillerie-Schießstandes.

15. Priloga 67. Poročilo upravnega odseka o vladni predlogi z načrtom zakona, s katerim se prenarejajo nekatera zakonita določila o izvrševanju lovske pravice ter opazke k temu načrtanemu zakonu (k prilogi 28).
16. Priloga 70. Poročilo upravnega odseka o vladni predlogi z načrtom zakona o razdelbi skupnih zemljišč in uredbi doličnih skupnih pravic do njih uživanja in oskrbovanja (k prilogi 29).

Obseg: Glej dnevni red razen toček 3., 4., 5., 15. in 16.

Seja se začne ob 45. minuti črez 10. uro.

15. Beilage 67. Bericht des Verwaltungsausschusses über die Regierungsvorlage eines Gesetzesentwurfes, wodurch einige Bestimmungen betreffend die Ausübung des Jagdrechtes abgeändert werden (zur Beilage 28).
16. Beilage 70. Bericht des Verwaltungsausschusses über die Regierungsvorlage eines Gesetzesentwurfes betreffend die Theilung gemeinschaftlicher Grundstücke und die Regulirung der hierauf bezüglichen gemeinschaftlichen Vermögens- und Verwaltungsrechte (zur Beilage 29).

Inhalt: Siehe Tagesordnung mit Ausnahme der Punkte 3, 4, 5, 15 und 16.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 45 Minuten.

Deželni glavar:

Ker je slavni zbor sklepčen, otvarjam sejo in prosim gospoda tajnika, naj prebere zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika XIII. deželno-zborske seje dné 19. januarja 1887.

1. Lesung des Protokolls der XIII. Landtagsession vom 19. Jänner 1887.

(Tajnik Pfeifer bere zapisnik XIII. seje v slovenskem jeziku. — Secretär Pfeifer liest das Protokoll der XIII. Sitzung in slovenischer Sprache.)

Želi kdo gospodov kak popravek v zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ni ugovora, izrečem, da je zapisnik XIII. seje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.

2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.

Landeshauptmann:

Die drei Gegenstände der heutigen Tagesordnung sub 3, 4 und 5 bin ich bemüßiget von der heutigen Tagesordnung abzusetzen, weil in Folge herabgelangter Einwendungen des Finanzministeriums die betreffenden Gesetzeswürfe abgeändert werden mußten und die Druckereien die neuen Beilagen noch nicht abgeliefert haben.

Landespräsident Baron Winkler:

Hohes Haus! Seine k. u. k. Apost. Majestät haben mit Allerhöchster Entschliebung vom 17. Jänner 1887 dem in der 5. Sitzung vom 22. Dezember 1886 gefassten Beschlusse des hohen Landtages, betreffend die Einhebung einer Bierauflage in der Stadtgemeinde Krainburg pro 1887, 1888 und 1889 die Allerhöchste Sanction allergnädigst zu verleihen geruht.

(Zivahni dobro-klici na levi. — Lebhaftes Dobro-Ause links.)

6. K prilogi 63. Ustno poročilo finančnega odseka o reorganizaciji deželnega stavbnega urada.

6. Zur Beilage 63. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses betreffend die Reorganisation des Landesbauamtes.

Berichterstatter Luckmann:

Hohes Landtag! In der Beilage 63 berichtet der Landesausschuß, daß es ihm nicht möglich war, dem hohen Landtage schon in dieser Session den Entwurf einer Reorganisation der Landesämter vorzulegen, wie ihm dies mit

dem Landtagsbeschlusse vom 22. Jänner 1886 aufgetragen worden ist. Die Gründe, durch welche der Landesausschuß dieses Veräumnis rechtfertiget, sind in der Beilage 63 ausführlich auseinandergesetzt. Unaufschiebbar schien dem Landesausschuße jedoch mit Hinblick auf den offenbaren Mangel an technischen Kräften die Reorganisation des Landesbauamtes. Die Anforderungen, welche an dasselbe gestellt werden, steigern sich immer mehr; die Aufgaben, welche ihm vom hohen Landtage aufgelegt werden, wachsen ebenfalls von Jahr zu Jahr, und dazu ist der Umstand eingetreten, daß der landschaftliche Ingenieur-Assistent J. Grashy, welcher bereits seit einiger Zeit zur vollsten Befriedigung des Landesausschusses gedient und sich als eine vorzügliche Kraft bewährt hat, aus dem Landesdienste austreten wollte, um eine bedeutend besser dotirte Stelle in Königgrätz anzunehmen. Infolge dessen hat der Landesausschuß sich veranlaßt gesehen, demselben die Zusicherung zu ertheilen, daß er, falls er im Landesdienste verbleibe, mindestens die gleichen Bezüge erhalten solle, als in Königgrätz.

Unter Voraussetzung der nachträglichen Genehmigung des hohen Landtages hat der Landesausschuß demselben Folgendes zugesichert:

1.) Der Fortbezug seines Jahresgehaltes per 1000 fl. als landschaftlicher Ingenieur-Assistent.

2.) Die Functionszulage von jährlichen 800 fl. aus dem Credite für die Landeswasserbau-Commission.

3.) Bei seiner Verwendung außerhalb des Amtsortes per Tag 4 fl. an Diäten; im Falle aber, als der Aufenthalt an einem auswärtigen Orte länger als einen Monat dauern sollte, ein Diätenpauschale von 60 fl. per Monat.

4.) Die Antragstellung von Seite des Landesausschusses in der nächsten Landtagsession, daß ihm ein Gesamtbezug von 1800 fl. per Jahr auf die Dauer seiner Dienstzeit als landschaftlicher Beamter von Seite des hohen Landtages mit der ausdrücklichen Bestimmung zugesichert werde, daß hievon der Betrag von mindestens 1500 fl., zur Zeit des Eintrittes seiner Pensionsberechtigung, somit nach zehn Jahren von seinem Dienstantritte gerechnet, als ein in die Pension einrechenbarer Bezug zu gelten habe.

Der Finanzausschuß findet, daß das Vorgehen des Landesausschusses vom hohen Landtage zu genehmigen wäre, da er ebenfalls der Ansicht ist, daß es nur im Interesse des Landes gelegen sei, eine so vorzügliche Kraft, wie Herr Grashy, der auch nebstbei mit den Verhältnissen des Landes vollkommen vertraut ist, dem Landesdienste zu erhalten.

Außerdem war der Finanzausschuß auch der Ansicht, daß der Antrag des Landesausschusses auf Verbesserung der Bezüge des Landesingenieurs Witschl und dessen Ernennung zum Ober-Ingenieur zu genehmigen wäre, da dieser Herr ein Avancement verdient.

Bezüglich des dritten Antrages des Landesausschusses auf Neuorganisation einer dritten Stelle im Bauamte erklärte sich der Finanzausschuß ebenfalls für einverstanden, glaubte jedoch, dem hohen Landtage empfehlen zu sollen, dem Landesausschuße aufzutragen, derselbe möge die Stelle eines Ingenieur-Adjuncten vorläufig nur provisorisch besetzen, damit er Gelegenheit habe, vorerst die Fähigkeiten des Betreffenden zu prüfen und dann erst, wenn der Landesausschuß Grund zur Zufriedenheit hätte, denselben definitiv anzustellen.

Aus diesen Gründen hat sich der Finanzausschuss veranlasst gefunden, dem hohen Landtage folgende Anträge zu stellen:

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

1.) Bei dem Landesbauamte werden systemisirt:

Die Stelle eines Oberingenieurs mit dem Jahresgehalte von 1600 fl.

Die Stelle eines Ingenieurs mit dem Jahresgehalte von 1400 fl.

Die Stelle eines Ingenieur-Adjuncten mit dem Jahresgehalte von 1000 fl. — mit den Quinquennalzulagen nach den Bestimmungen des Landtagsbeschlusses vom 4. Oktober 1871 und der Pensionsberechtigung nach dem bestehenden Pensionsnormale.

2.) Zum Oberingenieur wird der bisherige Landesingenieur Franz Witschel ernannt.

3.) Die Ernennung des J. Vlad. Grasty zum Landesingenieur und die vom Landesausschusse demselben mit dem Erlasse vom 13. August 1886, J. 4545, gemachte, im Berichte Beilage Nr. 63 angeführte Zusage wird genehmigt.

4.) Die neuen Bezüge für die ersten beiden neu systemisirten Stellen sind den betreffenden Beamten vom 1ten Jänner 1887 an anzuweisen.

5.) Die Neubesezung der Stelle eines Ingenieur-Adjuncten, respective die Concur-Ausschreibung, hat unter der Bedingung zu erfolgen, daß die Bewerber die mit gutem Erfolge abgelegten Staatsprüfungen nachzuweisen haben und sich verpflichten, vor definitiver Ernennung ein Jahr probeweise mit dem Jahresbezüge von 900 fl. zu dienen.»

(Vsi predlogi obveljajo v drugem in tretjem branju. — Alle Anträge werden in zweiter und dritter Lesung angenommen.)

7. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji prostovoljne požarne brambe v Krškem za podporo.

7. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über das Subventionsgesuch der freiwilligen Feuerwehr in Gurkfeld.

Poročevalec Klun:

Slavni zbor! Prostovoljna požarna bramba v Krškem poslala je prošnjo, da bi se jej iz doneskov zavarovalnih bank dovolila primerna podpora. Prošnja je upravičena, ker je iz nje razvidno, da to društvo obstoji že skoz 15 let brez vsakere druge podpore, kakor iz doneskov, naklonjenih mu od dobrotnikov in doneskov udov samih. Ker pa dotične podpore iz doneskov zavarovalnih bank deželni odbor razdeluje požarnim brambam, katere se zaradi tega obračajo nanj, priporoča finančni odsek, naj se tudi ta prošnja v rešitev izroči deželnemu odboru, in predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Prošnja prostovoljne požarne brambe v Krškem za podelitev podpore iz doneskov zavarovalnih bank izroča se deželnemu odboru v rešitev.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

8. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji nekaterih davkoplačevalcev iz Logaškega okraja gledé zakupa deželne naklade na žgane opojne pijače.

8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition mehrerer Steuerzahler aus dem Bezirke Voitsch in Betreff Verpachtung der Landesaufgabe von gebrannten geistigen Getränken.

Poročevalec Šuklje:

Iz okraja Logaškega došla je peticija nekaterih davkoplačevalcev, katera obsega tri točke.

Prva meri na to, naj se pri licitaciji pismene oferte prej odpró in njih rezultat prijavi, nego ustmene. Meri torej ta petit na predruženje sedanjega načina, katerega se držimo pri oddaji zakupa deželne naklade na žgane opojne pijače.

Druga točka gre na to, da bi bile dražbe za posamezni okraj precej po dovršeni licitaciji veljavne in se ne bi mogle razveljaviti po poznejših sklepih; tretja točka ima namen, da bi se pri oddaji deželne naklade od porabljenih žganih tekočin boljše oziralo na ponudbe prizadetih obrtnikov, nego na posamezna društva.

Finančni odsek ni bil v stanu definitivno rešiti te peticije. Imel je, kar se tiče prve točke, pač pomislek, da bi morda učinek bil čisto nasproten, da bi uspeh takega načina pri javni dražbi bil morda le ta, da bi dohajale ali zelo nizke pismene oferte, ali da jih sploh kar nič ne bi bilo. Predlagati definitivno rešitev te točke mu pa za sedaj ni bilo mogoče.

Gledé druge točke, je moral tudi prepuščati deželnemu odboru, naj svoje ukrene. Gledé tretje točke je bil na tistem stališču kakor lani, da bi bilo želeti v prvej vrsti, da se deželna naklada pobira potom odkupa. Usojam si torej predlagati v imenu finančnega odseka:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Peticija nekaterih davkoplačevalcev logaškega okraja odstopa se deželnemu odboru z naročilom, da si o tem vprašanji preskrbi primerne poizvedbe, ter se eventualno zaradi potrošnine obrne do finančne uprave, oziroma samostojno ukrene gledé deželne naklade in o vsem poroča v bodočem zasedanju.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

9. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji okrajno-cestnega odbora v Črnomlji za odpis dolga 3500 gld. deželnemu zakladu.

9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Bezirksstraßen-Ausschusses von Tschernembl um Abjreibung einer Landesfondsfordernng per 3500 fl.

Poročevalec ces. svét. Murnik:

Slavni zbor! Finančnemu odseku se je izročila prošnja okrajno-cestnega odbora Črnomaljskega, katera meri na to, da bi slavni deželni zbor posnemal to, kar je storil lanskega leta meseca januarja, da je namreč odpisal od dolga, katerega ima Črnomaljski cestni okraj plačati deželnemu zakladu in kateri je znašal 7588 gld. 45 kr. znesek 4088 gld. 45 kr., da bi mu torej odpisal letos ostali dolg 3500 gld. V prošnji trdijo, da so z davkom preobloženi, da imajo mnogo cest ter da več ko 15 % nakladati ne morejo.

Finančni odsek je pretresoval to stvar. Ker se je pa odpisalo lansko leto že toliko, in se razmere niso toliko spremenile od tega časa, da bi se danes nasvetovati moglo kaj drugega kakor lani, ko se je okrajno-cestnemu odboru odpisala svota 4088 gld. 45 kr., mislil je finančni odsek, da je to taka visoka svota, da bi se prav za prav zadovoljiti mogel s tem tudi cestni odbor Črnomaljski. Zaradi tega se ne more predlagati, da bi se odpisalo zopet 3500 gld., in sicer tem manj, ker je deželni zbor sklenil lansko leto, da se more dolg plačevati v sedmih letnih obrokih po 500 gld. vsako leto, katere plačati bode vsakako mogoče cestnemu odboru. Z ozirom na to predlaga finančni odsek:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Prošnja okrajno-cestnega odbora Črnomaljskega se ne usliši.

Poslanec Šuklje:

Slavni zbor! Težko mi bode zastopati svoje stališče in še veliko težje prodreti z mnenjem, s katerim sem propal že v finančnem odseku. Kajti proti tej peticiji se je gospod poročevalec o svoje kratki razpravi vender le oborožil z najbolj tehnim argumentom, s takimi razlogi, kateri morajo že po svoji naravi uplivati na vsakega parlamentarca. On je namreč spominjal visoko zbornico na sklep lanskega leta in suponiral, ali bi morda letos brez posebnega vnajnega povoda zavrgli to, za kar ste glasovali lansko leto. Gospóda moja, to je tak priziv, rekel bi, na dostojanstvo deželnega zbora, da se bode le redko kedaj preslišal v razpravah kake parlamentarne skupščine.

Gotovo ne bi ugovarjal s svoje strani predlogu gosp. poročevalca, ne črnil bi niti besedice ne, ako si ne bi bil svest, da izvira peticija Črnomaljskega okraja iz čisto izredne situacije in da nikakor ne gre, tako izreden slučaj meriti z navadnim merilom. Pogum, da zastopam to peticijo danes v tej visoki zbornici, jemljem si iz onih tužnih razmer, katere se žalibog

nahajajo v okraju Črnomaljskem. Rečem naravnost, kar sem že mnogokrat povdarjal v tej sobani, da je Črnomaljski okraj prava pastorka med vsemi drugimi. In ko bi bilo mogoče, pred glasovanjem peljati slavni deželni zbor malo doli na ogled, da bi si gospodje sami ogledali bēdo Črnomaljcev, potem bi imel mnogo več upanja, da proderem s svojim nasvetom.

Naglašal sem že v finančnem odseku, da Črnomaljski cestni odbor nalaga cestnemu okraju po 15 % do 20 % cestne priklade vsako leto, a odgovorilo se mi je, da to delajo tudi drugi cestni okraji, n. pr. cestni okraj Radoljski. Res, gospóda moja, pozabili pa ste popolnem na to, da ima Radoljski cestni okraj veliko več koristi od svojih cest, da prihaja mnogo tujcev tje, da ti tujei dober zaslužek pusté ondótnemu prebivalstvu. Vsega tega ni v Črnomaljskem okraju, tam pogreša se ravno ta merodajni ekvivalent. Tudi z druge strani se ozirati moramo na razna bremena, katera nositi primorano je Črnomaljsko prebivalstvo. Vzemite v roke letno poročilo preteklega leta in videli boste, koliko žrtvuje ta zanemarjeni okraj, n. pr. za svoje občinske zadeve. Tu najdete v Črnomaljskem okraju občino Dolenjo Podgoro, ki je imela lani 91 % občinskih priklad, Stari Trg, ki je imel 76 %, Radence 70 %, Dobliče 70 %, Vinica celo 115 % le za občinske zadeve. Da, gospóda moja, takemu siromaškemu prebivalstvu nasproti se pač ne moremo čúdit, ako ono ni v stanu povračati svojih posojil ter je prositi primorano v svojem siromaštvu za odpis dotičnega dolga pri slavnem deželnem zboru.

V finančnem odseku čúl sem drug ugovor in reči moram, da ga ne bi rad slišal danes zopet, ugovor, zakaj so pa cesto napravili? V tem ugovoru tiči neka kruta ironija. Ceste in šole so neizogibno potrebne, odtegniti se tej potrebsčini noben okraj ne more, in ako se vidi, da okraj stori, kar je v njegovih močeh in vender ne more vsega zmagati iz lastnega žepa, potem nastane dolžnost za višje organizovano celoto, za deželo, da pripomore ona toliko, da je mogoče dotičnemu okraju omisliti si to, kar mu je neobhodno potrebno. Črnomaljski cestni okraj prejel je tekom 15 let vsega skupaj deželne podpore za cestne zgradbe v obliki posojil 7588 gld. 45 kr. Rečem za svojo osebo, da se načeloma nikakor ne strinjam s to obliko podpiranja, meni se dozdeva, da je tu analogon onega načina, s kojim se podpirajo zgradbe šolskih poslopij in kakor je dobro ukrenil deželni zbor, rekši: Za šolske zgradbe ne dajemo več posojil, ampak le, ako je potreba izkazana, subvencije, ravno tako bi morali ravnati v cestnih zadevah. Prebivalstvo se potem ne bi več zanašalo na milost deželnega zbora, katera se vender ne odmerja vedno z isto mero.

Opirajoč se na vse te razloge, poudarjajoč, da je Črnomaljski okraj tisti, ki je gledé cest najbolj na slabem, ki ima v primeri z drugimi največ cestnih bremen, da je najbolj siromašni okraj na Kranjskem, bodem si usojal, sicer brez prave nade, da prodrem, staviti nasvet:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Črnomaljskemu cestnemu odboru se odpiše dolg 3500 gld.

Če bi pa propal s tem nasvetom, stavil bi eventualni nasvet:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Črnomaljskemu cestnemu odboru se odpiše za l. 1887. prvi obrok 500 gld. od njegovega dolga.

Poročevalec ces. svet. Murnik:

Gospod poslanec Šuklje postavil se je na nekoliko drugo stališče, kakor je bila velika večina finančnega odseka, namreč na to, da nekako opravičuje to-le kratko prošnjo okrajno-cestnega odbora v Črnomlju s tem, da pravi, da je beda velika, da so razmere v Črnomaljskem okraju jako čudne in da je ta okraj, kakor pastorka med okraji. Mislím, se vé da, da ni tukaj kraj, preiskavati, ali je vse to res. Trdil bi, da je nekoliko res, trdim pa tudi, da je veliko krajev na Kranjskem, v katerih so še tužnejše razmere kakor v Črnomaljskem, spominjal bi gospode na Bistriški okraj.

Gospod poslanec Šuklje izrekel je, naj se ne bi izreklo to, kar se je izreklo v finančnem odseku. Ali priti moram zopet na to, kajti jaz sem tisti, ki je v finančnem odseku zaradi cest in sol izrekel to, kar je omenil gospod poslanec Šuklje. On pravi, da so ti troški neizogibni in da nastopi, ako eden okraj za to stori, kar more, dolžnost za deželo, primanjkljaj pokriti. Temu popolnoma pritrjujem, ali rečem, ako je šola, ako je cesta potrebna, se mora zgraditi, to je res; ali prej ko začnem graditi, moram misliti, kdo bo to plačal. Gospôda moja, ko bi se Črnomaljski cestni okraj držal zmirom tega načela, ne bi mu bilo treba čez 10 let priti, ko so ceste napravili s prošnjo, naj se jim odpiše dolg 7588 gld. 45 kr., od katerih so bili že od l. 1875. sem dolžni svoto 4288 gld. 45 kr. To je precej, okroglo 4000 gld. 10 let dolžan biti, nič plačevati, v 11. letu pa prositi, naj se izreče, vam ni treba nič plačati. Pomislite, koliko bi bilo to že obresti, ako bi denarji bili kje naloženi. Lani sem rad glasoval za to, da se jim je odpisala svota 4088 gld. 45 kr., ker sem prepričan, da so ceste zaradi tega drage, ker je premalo prometa na njih in si ljudje premalo zaslužijo, zaradi tega pa tudi nimajo toliko izdatkov, kakor drugi okraji pri manjši dolžini cest. So okraji, ki dvakrat toliko izdado za ceste, akoravno nimajo, kakor Črnomelj, 130 km cest.

Z ozirom na vse to in najbolj z ozirom na lanski sklep, priporočal bi vender le toplo še enkrat nasvete finančnega odseka in bi tudi želel zaradi tega, da slavni zbor pritrdi temu nasvetu, da se ne vpelje praksa: mi bomo prosili deželni odbor za posojilo, tega ne vrnemo, čez nekaj let bode dolg velik, mi ne moremo plačati, imamo velike priklade, prosimo, da se dolg odpiše. Zaradi tega še enkrat toplo priporočam predlog finančnega odseka.

Deželni glavar:

Ker je predlog gospoda poslanca Šukljeta popolnoma nasproten predlogu finančnega odseka, glasovali bomo najpred o njem.

Prosim torej gospode, ki se strinjajo s predlogom:

«Črnomaljskemu cestnemu odboru se odpiše dolg 3500 gld.», naj blagovolé vstati.

(Predlog se odkloni. — Der Antrag wird abgelehnt.)

Prosim gospode, ki so za eventualni predlog gospoda poslanca Šukljeta: «Črnomaljskemu cestnemu odboru se odpiše za l. 1887. prvi obrok 500 gld. od njegovega dolga», naj vstanejo.

(Predlog se odkloni. — Der Antrag wird abgelehnt.)

Preostaja nam glasovati o predlogu finančnega odseka: «Prošnja okrajno-cestnega odbora se ne usliši.»

Prosim gospode, ki so za predlog, naj vstanejo.

(Obvelja. — Angenommen.)

10. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji občinskega zastopa Novomeškega in Šmihelskega za dovoljenje doneska šolskim sestram De Notre Dame v Šmihelu za izgojevanje gluhonemih deklic.

10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Gemeindevertretung von Rudolfswert und St. Michael um Bewilligung eines Beitrages den Schulschwestern De Notre Dame in St. Michael für die Erziehung von taubstummen Mädchen.

Poročevalec Klun:

Slavni deželni zbor! Občinski zastop Novomeški s tamošnjim kapiteljnom in občina Šmihelska poslala sta deželnemu zboru prošnjo, naj bi se zavod za brezplačno izgojevanje gluhonemih kranjskih deklic ustanovil na Dolenjskem v Novomeški okolici. V podporo svoje prošnje omenjajo, da bi to ne pomagalo samo nesrečnim gluhonemim, ampak tudi revni in zapuščeni Dolenjski; odgoja bi bila primerna in uspešna, ker bi se deklice odgojevale same za-se odkušenih učiteljic, ločene od dečkov; Novomeški okraj je v zdravstvenem oziru za Kamniškim najprvi; zlasti pa bi dežela imela veliko korist, ker bi ji ne bilo treba takega zavoda z velikimi troški šele napravljati, ampak so uboge šolske sestre De Notre Dame četrt ure od Novegamesta, v Šmihelu, že sozidale lepo novo hišo, v kateri je toliko prostorov, da se zamorejo v odgojo sprejeti vse gluhoneme deklice na Kranjskem. Prosilci torej priporočajo, da bi se del obrestí za gluhoneme namenjene glavniice odločil za brezplačno izgojo revnih gluhonemih deklic, ki naj bi se izročile zavodu revnih šolskih sester v Šmihelu, ki imajo potrebnih izprašanih učiteljic in so že letos poleg dekliške ljudske šole odprle tudi šolo za gluhoneme in v njo sprejele 9 deklic, ki so bile do zdaj brez vsakega poduka, ker njih ubogi starši niso imeli s čim za nje plačevati in jih deloma tudi noben zavod za gluhoneme ni hotel sprejeti.

Te šolske sestre so se bile že l. 1884. ponudile, da so pripravljene gluhoneme deklice sprejemati v svoj zavod. Toda že takrat bilo je glavno vprašanje, od kod jemati v ta namen potrebne troške?

Imamo Holdheimov zaklad za gluhoneme, ki do naša 850 gld. 69 kr. letnih dohodkov. Ali ti dohodki so odločeni za 6 ustanov v Linškem zavodu po 96 gld. 60 kr. za vsacega, in če se računijo k temu še potni troški, to komaj zadostuje za omenjene ustanove, ki so vse oddane.

Drug zaklad za gluhoneme je Wolfov zaklad, ki ima po letošnjem proračunu 1570 gld. dohodkov, ki se morajo pa obrestovati toliko časa, da se v Ljubljani napravi lasten zavod za gluhoneme, ker se dotična Wolfova oporoka glasi (bere — liest): »Für ein in Laibach etwa zu errichtendes Taubstummeninstitut bestimme ich 8 Stück 5% gehörig zu vinctulirende Staatsschuldverschreibungen, jede per Eintausend Gulden, jedoch mit der Beschränkung, daß bis zur Errichtung desselben die jährlichen Interessen nicht verwendet, sondern zu Gunsten des besagten Institutes capitalisirt und erst dann, wenn keine Aussicht für diese Errichtung mehr da wäre, von der Armen-Institutskommission an arme Waisenkinder in Laibach, jedoch nicht für Findlinge, vertheilt werden sollen.«

Od teh dveh zakladov se torej ne more prav nič obrniti za gluhoneme deklice.

Ali imamo še en zaklad za gluhoneme, ki je v oskrbovanju vlade, in o tem mi je treba obsirneje govoriti ne samo zaradi vprašanja, ki je ravno sedaj na dnevnem redu, ampak tudi zaradi poročila deželnega odbora dné 1. februarja 1885, št. 779, in zaradi dopisa c. kr. deželne vlade dné 18. aprila 1886, št. 6584, ki je razglašen v letnem poročilu stran 138 in v katerem vlada od deželnega odbora zahteva mnenje gledé ustanovitve deželnega zavoda za gluhoneme morda na podlagi deželno-zborskega sklepa. V oporoki dné 1. septembra 1862 je namreč prečastiti Ribniški dekan Holzapfel zapustil vso svojo imovino zavodu za gluhoneme, ki je napraviti na Kranjskem (mein ganzes Vermögen dem zu errichtenden Taubstummeninstitut in Krain). Ko je l. 1868. umrl, je finančna prokuratura inventirala njegovo zapuščino, ki je tedaj znašala 89 065 gld. 70 kr. Finančna prokuratura je tedaj sicer mislila, da se velik del te zapuščine, ki je bila večidel pri ljudeh izposojena, ne bode mogel iztirjati, ali vender se je polagoma iztirjalo vse, in koncem leta 1886. znašala je ta imovina v obligacijah 197 900 gld., v privatnih dolgovih pa 6922 gld. 71 kr., torej skupaj 204 822 gld. 91 kr.

V svojem poročilu do deželne vlade z dné 8. oktobra 1875, št. 7389, naznanja finančna prokuratura, da bode oskrbovanje tega denarja pripadalo deželnemu odboru in da bode z obrnitvijo Holzapfelne imovine v gluhoneme namene mogoče veliko kranjskih gluhonemih s primernimi podporami spraviti v zavode za gluhoneme.

Finančna prokuratura izrekla je pri tej priliki: 1.) da je imovina deželna in da jo bode oskrbovati deželnemu odboru; 2.) da se sme obračati za odgojo domačih gluhonemih otrok v drugih zavodih.

Deželna vlada z dopisom dné 25. oktobra 1885, št. 8187, poslala je omenjeni dopis finančne prokurate deželnemu odboru in ga vprašala, kaj on meni o tem?

Deželni odbor odgovoril je: 1.) da je pripravljen to imovino sprejeti v oskrbovanje proti temu, da sme zaračunovati 5% oskrbovalne troške, kakor se računijo vsled deželno-zborovega sklepa dné 30. septembra 1868 tudi pri drugih ustanovnih zakladih; 2.) da bi po njegovem mnenju ne nasprotovalo volji ustanovnikov, ko bi se dohodki imovine obračali za kranjske gluhoneme v drugih zavodih, ker se zdaj še ne vé, kedaj bode vsa zapuščina iztirjana, in kedaj bode deželi mogoče napraviti lasten zavod za gluhoneme.

Zato vpraša vlado, bi li hotela privoliti v tako porabo te imovine, in po katerem načinu, se vé da, ne da bi se s tem podrla naprava lastnega zavoda v zmislu zapustnikove oporoke? Po mnenju deželnega odbora je to tem potrebnejše, ker v Linški zavod po naznanilu tamošnjega vodstva z dopisom dné 26. decembra 1875, št. 626, skorej ne bodo več mogli sprejemati nasih gluhonemih in so bili res zaradi pomanjkanja prostorov odbili sprejem Antona Kirna iz Prema. Torej ne bode ostajalo družega, kakor pošiljati naše gluhoneme v Gorico, kjer so pa troški tako veliki, da doneski drugih ustanov ne bodo v ta namen zadoštovali.

Deželna vlada je sprevidela, da se bode moralo nekaj zgoditi, in je šla deželnemu odboru na roke in se je sama obrnila do deželnega odbora v Gorico z vprašanjem, bi li hoteli sprejeti v tamošnji zavod Ant. Kirna, in pod katerimi pogoji bi bili sploh pripravljeni sprejemati kranjske gluhoneme?

Z dopisom dné 25. januarja 1876, št. 254, poroča deželna vlada, da tudi v Gorici za Kirna ni prostora in da gledé sprejemanja kranjskih gluhonemih po dopisu vodstva Goriškega zavoda dné 8. januarja 1876, št. 25, želé zvedeti:

1.) Koliko gojencev bi Kranjska tje pošiljala;

2.) bi se li hotel deželni odbor zavezati za določeno število let, ker bi bilo v tem slučaju treba razširiti poslopja. Plača za enega gojenca bi pa znašala 200 gld. do 220 gld.

Dalje naznanja deželna vlada, da se je istega dné obrnila do finančne prokurate s pozivom, naj gledé na višje troške, ki jih bode treba skorej plačevati za gluhoneme, stavi svoje predloge. Tudi deželni odbor naj ji razodene svoje mnenje.

Kaj je finančna prokuratura odgovorila na ta poziv deželne vlade, ne znam, ker mi ni bilo mogoče najti dotičnega poročila.

Deželni odbor sklenil je v seji dné 19. februarja, da ni ravno tako velike sile, da bi moral za gluhoneme tako velike troške imeti in se vezati za več let. Treba je pred vsem vedeti, hoče li vlada pritrditi, da bi se en del doneskov Holzapfelne zapuščine obrnil v podporo za gluhoneme. V tem zmislu je pisal deželni vladi dné 3. novembra 1876, št. 5900. Razložil je, da dosedanji dohodki za gluhoneme znašajo le 832 gld. 90 kr., ki komaj zadostujejo za 6 gluhonemih

stipendistov v Lincu po 96 gld. 60 kr. in za njih potne troške. V Gorici bi se s tem denarjem preskrbovalo komaj troje gluhtonemih. Deželni odbor bi zamogel z Goriskim zavodom le tedaj stopiti v dogovor, ako bi se smeli rabiti tudi dohodki Holzapfelneve zapuščine. Zatorej vpraša vlado, ali in po katerem načinu bi dovolila v porabo Holzapfelneve ustanove za gluhtoneme gojence v Goriskem zavodu. Ustanovniki volji bi to gotovo ne nasprotovalo, ker se za zdaj, ko dežela ne more nič dati v ta namen, Holzapfelnova zapuščina pa tudi ne zadostuje, pač še ne more misliti na napravo lastnega zavoda za gluhtoneme. Ako se volja zapustnikova ne more zvršiti natančno, gledati se mora saj, da se izvršuje, kolikor je mogoče. To bi se pa zgodilo, ko bi se dohodki imovine, dokler nimamo domačega zavoda, obračali v podporo kranjskih gluhtonemih po drugih zavodih, ker gotovo ni po volji ustanovniki, ako se dohodki leto za letom nakladajo, gluhtonemi reveži pa se v nemar puščajo. Zato deželni odbor ponavlja prošnjo, naj se mu Holzapfelnova imovina izroči v oskrbovanje in dovoli, dohodke njegove rabiti za kranjske gluhtoneme v Goriskem zavodu. Da je to silno potrebno, priča prošnja farnega urada franciskanskega v Ljubljani, v kateri se prosi deželni odbor, da bi 17letno gluhtonemo Ano Japel spravil v Goriski zavod za gluhtoneme. Končno prosi deželni odbor vlado, naj v Gorici poizvé natančneje pogoje za sprejem kranjskih gluhtonemih in bi li hoteli sprejeti Ano Japel.

Na ta dopis deželnega odbora odgovorila je deželna vlada z dopisom dné 14. marca 1877, št. 7551, ter naznanila znesek Holzapfelneve zapuščine s pristavkom, da se je ta imovina prepisala na ime vojvodine Kranjske in vinkulirala z določbo: «namenjeno od fajmostra in dekana Holzapfelna za napravo zavoda za gluhtoneme na Kranjskem». Kakor hitro se bodo plodonosno naložili zapali kuponi in v denar spravile vse hranilnične knjižice in dovršilo vinkuliranje, bo deželna vlada nadaljevala obravnavo z deželnim odborom zaradi izročitve cele imovine v oskrbovanje deželnega odbora in zaradi začasne ustanovitve stipendij iz dohodkov imovine za kranjske gluhtoneme. Tedaj mogoče bode določiti kaj tudi za Ano Japel. Ob enem opozarja deželni odbor na pravila in hišni red Goriskega zavoda, ki so se bila naznanila že z dopisom dné 25. januarja 1876, št. 254.

Deželna vlada stala je torej tudi zdaj še na stališču, da je deželnemu odboru oskrbovati Holzapfelneve imovine in da se morejo njegovi dohodki rabiti v podporo kranjskih gluhtonemih na vnanjih zavodih. Sicer bi bila odgovorila, da imovina ostane enkrat za vselej v njenem oskrbovanju, in da je zastonj misliti ali pričakovati, da bi se mogli njegovi dohodki rabiti za kaj drugega, kakor za zidanje lastnega zavoda za gluhtoneme.

Tudi bi ne bila pridržala prošnje za sprejem Ane Japel in se za njo obrnila v Gorico, ker je vedela iz dopisa deželnega odbora, da se Ana Japel spraviti more v Goriski zavod le, ako se troški za njo plačujejo iz Holzapfelneve ustanove. Res, Ana Japel ni bila zaradi tega sprejeta v Goriski zavod za gluhtoneme,

ker bi se vlada bila branila troške prevzeti na Holzapfelnovi zaklad, ampak ker je bila že prestara, kakor je vlada sporočila deželnemu odboru, ko mu je vrnila prošnjo Ane Japel.

Ravno tako je sodila deželna vlada tudi dalje. V dopisu dné 1. maja 1877, št. 2160, s katerim deželnemu odboru predlaga glavnejše pravilne določbe Goriskega zavoda, zopet ponavlja, da bode skorej deželnemu odboru izročila Holzapfelново zapuščino v oskrbovanje in da bode tedaj prišel tudi čas, ko se bodo definitivno sklenile obravnave zaradi odgojevanja kranjskih gluhtonemih v Goriskem zavodu in zaradi porabe dohodkov Holzapfelneve imovine v ta namen.

Ker se pa to le ni zgodilo in je skorej poteklo že celo leto, deželni odbor z dopisom dné 19. junija 1878, št. 2985, vnovič vpraša deželno vlado:

1.) Ktere zapreke zabranjujejo izročitev Holzapfelneve imovine v oskrbovanje deželnega odbora?

2.) Ali in kdaj se bodo dohodki te imovine tudi brez naprave lastnega zavoda za gluhtoneme začeli rabiti v podporo teh nesrečnih revežev po drugih zavodih?

3.) Koliko gluhtonemih otrok imamo po šolski statistiki deželnega šolskega sveta na Kranjskem. Ob enem prosi vlado, naj mu preskrbi celotna pravila in hišni red Goriskega zavoda.

Nedolgo potem imel je poročevalec deželnega odbora o tej zadevi osebni razgovor z dotičnim poročevalcem deželne vlade, ki mu je rekel, naj deželni odbor deželni vladi stavi natančne, v številkah izražene predloge.

Da bi mogel to tem laglje storiti, obrnil se je deželni odbor sam v Gorico, da bi potrebne reči pozvedel, pa je dobil od vodstva zavoda za gluhtoneme z dopisom dné 20. julija 1878, št. 230, odgovor, da so se v tej zadevi vršile že razprave z deželno vlado, kjer naj si deželni odbor ogleda dotična pisma. Še bolje bi pa bilo, ko bi kakega pooblaščenca poslal v Gorico, da si tam osebno ogleda ves zavod.

Kakor sem že omenjal, zadevale so obravnave med deželno vlado in deželnim odborom zlasti to dvojno vprašanje: 1.) Ali bode vlada Holzapfelново imovino izročila deželnemu odboru v oskrbovanje? 2.) Ali hoče privoliti, da se bodo dohodki te imovine rabili za kranjske gluhtoneme po drugih zavodih?

Prvo vprašanje rešila je vlada z dopisom dné 20. novembra 1878, št. 4440, v katerem naznanja deželnemu odboru, da mu Holzapfelneve imovine zaradi tega noče izročiti v oskrbovanje, ker tirja 5% oskrbovalnih troškov, kar bi precéj skrčilo dotične dohodke, česar bi se pa deželna vlada zaradi človekoljubnega namena te ustanove rada izognila.

Drugega vprašanja pa vlada tudi sedaj še ni hotela rešiti, marveč je rešitev zopet odložila do tistega časa, ko bode vsa imovina iztirjana in se bode vedelo natančno, koliko da znašajo njegovi letni dohodki. Zarad pravil Goriskega zavoda naj se pa deželni odbor sam obrne v Gorico.

Preteklo je poldrugo leto, ne da bi bila deželna vlada kaj storila zaradi rešitve drugega vprašanja. Zato je deželni odbor z dopisom dné 22. maja 1880,

št. 7727, zopet vprašal deželno vlado, bode li skorej Holzapfelnova ustanova osnovana, ter ob enem izrekel željo, da bi se prej ko mogoče pričela obravnava zaradi stipendij za naše gluhaneme v vnanjih zavodih.

Na to vprašanje odgovorila je deželna vlada z dopisom z dné 30. januarja 1881, št. 4142, v katerem je deželnemu odboru sporočila znesek Holzapfelrove imovine. V tem dopisu je deželna vlada prvokrat izrekla misel, da bi naprava ustanov nasprotovala izrečni volji ustanovnikov. Vender pa ni marala te zadeve že zdaj končno rešiti, ampak pristavila je v nekako tolažilo, da hoče vso to reč prevdarjati še enkrat, ko bode vsa Holzapfelnova imovina iztirjana.

Deželni odbor vzel je to na znanje, kakor priča deželno-odborov zapisnik z dné 11. februarja 1881, št. 670.

V tem stanu obležala je vsa ta reč skorej 4 leta in je prišla še le v tek, ko je prednica ubogih šolskih sester *De Notre Dame* v Gorici 30. oktobra 1884 deželnemu odboru storila ponudbo, da hoče poleg dekliske šole, ki jo bode napravila na Dolenjskem v Šmihelu pri Novem mestu, ustanoviti tudi zavod za gluhaneme deklice, v katerega je pripravljena sprejemati slovenske gluhaneme deklice ter jih po oralni metodi izključljivo podučevati v njih maternem slovenskem jeziku, da bi poleg telesne zadobile tudi potrebno odgojo za versko in vsakdanje življenje. Prednica omenja, da ima za tako šolo potrebne izprašane učiteljice, ki bi deklice podučevale tudi v ročnih ženskih delih, ter vpraša:

- 1.) Bi li hotel deželni odbor temu zavodu izročiti gluhaneme deklice, ki se odgojujejo ob deželnih troških?
- 2.) Koliko takih deklic bi se tja pošiljalo?
- 3.) Koliko bi se za nje plačevalo?

Po statističnem izkazu je v avstrijskih deželah 26113 gluhanemih, in sicer 14472 možkih in 11641 ženskih. Na Kranjskem jih je 437, namreč 225 možkih in 212 ženskih. Za poduk pripravnih gluhanemih deklic v starosti od 8. do 15. leta je na Kranjskem menda 30.

Večina avstrijskih dežel ima lastne zavode za gluhaneme, samo Solnograška, Šlezija, Bukovina, Dalmacija in Kranjska jih nimajo. Dasiravno pa skoraj nikjer nimajo tako lepih ustanov za gluhaneme, kakor pri nas, se skoraj nikjer dozda ni tako malo skrbelo za te reveže, kakor pri nas. Zdaj se naši gluhanemi odgojujejo v Linskem zavodu za gluhaneme, in sicer na podlagi nemškega jezika, kar jim prizadeva obilnih težav. Gotovo bi bilo torej za otroke boljše in za poduk uspešnejše, ko bi se podučevali v domači deželi v maternem jeziku in bi jim ne bilo treba hoditi tako daleč na tuje.

Prednica ubogih šolskih sester torej misli, da bode deželi kranjski gotovo na veliko korist, ako se sprejme njena ponudba.

Tako je sodil tudi deželni odbor. Ali ker se Holdheimova ustanova rabi za 6 gluhanemih v Linskem zavodu in dežela v ta namen nima družih dohodkov, kakor iz Holzapfelrove zapuščine, sklenil je deželni odbor še istega dné obrniti se v tej zadevi do deželne

vlade, in je res že drugi dan, to je 1. novembra 1884, z dopisom št. 7825 prašal deželno vlado, bi li hotela privoliti, da bi se del Holzapfelnovih dohodkov rabil za gluhaneme deklice v zavodu ubogih šolskih sester v Šmihelu, in bi se jim li smelo obljubiti za trdno, da se bodo tje doli pošiljale gluhaneme deklice? Deželni odbor imel je prav, ko je rekel, da ni zamuditi te prilike, ker še dolgo ni mogoče misliti na zidanje lastnega zavoda.

Tako bi saj gluhaneme deklice dobivale primerno odgojo, odpadla bi ustanova lastnega zavoda za deklice in denar, ki bi se moral pri lastnem zavodu rabiti za upravo in drago režijo, bi se porabil za oskrbovanje večjega števila gluhanemih. Ako deželna vlada privoli v porabo Holzapfelrove zapuščine, bi se zamogli z šolskimi sestrami pogajati tudi zaradi osnove posebnega oddelka za dečke in v tujih zavodih bivajoči gluhanemi stipendisti spravili bi se v domač zavod, kjer bi se odgojevali v maternem jeziku. V tem slučaju bi bilo mogoče tudi Wolfovo ustanovo spraviti na dan, za zdaj pa se drugi dohodki ne morejo rabiti v ta namen, kakor dohodki Holzapfelrove imovine. Ob enem je deželni odbor pisal prednici šolskih sester, da se je zaradi njene ponudbe obrnil do deželne vlade in da ji bode sporočil o svojem času, kaj da je opravil.

Ako pomislimo, da so naši gluhanemi v Linskem zavodu od danes do jutri, in da so v Gorici za vsacega tirjali 200 do 230 gld., v najnovejšem času celó 300 gld., dati moramo deželnemu odboru prav, ker je priporočal vladi, da ne bi bilo zamuditi te prilike. Dežela bi saj vedela, kam more pošiljati gluhaneme reveže v odgojo, dokler ne more napraviti lastnega zavoda, katerega nekaj let se ne bode mogla odpreti zavolj prepiche imovine. Pa tudi za ta slučaj, ko se bo lotila lastnega zavoda, bi ji mnogo koristila ponudba šolskih sester, ker bi bile gluhaneme deklice gotovo dobro shranjene v zavodu šolskih sester, ker bi deželi v začetku ne bilo treba napravljati velikanskega zavoda za dečke in deklice, ampak zadostoval bi za prvo silo zavod za dečke, deklice bi pa toliko časa lahko ostale v zavodu šolskih sester, da bi se nabral denar za napravo posebnega oddelka za deklice, ako bi se pokazala potreba zanj.

Preden je deželna vlada odgovorila na omenjeni dopis deželnega odbora, obrnila se je do finančne prokuratora, da poizvé, kako ona sodi o tem.

Ta je odgovorila:

«Der am 21. Jänner 1868 zu Reifnitz verstorbene Pfarrdechant Ignaz Holzapfel hat in seinem Testamente dto. 1. September 1862 wörtlich nachstehende Verfügung getroffen:

«Mein ganzes Vermögen dem zu errichtenden Taubstummen-Institute in Krain.»

Den gesetzlichen Vorschriften gemäß (§ 817 a. b. G. B.) muß der Wille des Erblassers so viel wie möglich erfüllt werden.

Es handelt sich also vorerst um die Frage, welchen Willen hat der Erblasser mit seiner obigen testamentarischen Verfügung ausdrücken wollen.

Da nun die Worte in einer leztwilligen Verfügung in ihrer gewöhnlichen Bedeutung zu nehmen sind, so können obige Worte des Testators wohl nicht anders gedeutet werden als dahin, daß sein Vermögen nur zu Gunsten eines in Krain zu errichtenden Taubstummen-Institutes verwendet werden solle.

Demgemäß darf das Holzapfel'sche Vermögen keine andere als diese Verwendung finden.

Der krainische Landesauschuß strebt nun in seinem vorliegenden Ansuchen die stiftungsbehördliche Bewilligung an, daß ein Theil des Holzapfel'schen Nachlassvermögens-Ertragnisses zur Dotirung von Stiftungsplätzen in der von den armen Schulschwestern De Notre Dame in Unterkrain angeblich zu errichtenden Taubstummen-Anstalt, u. zw. vorläufig nur für weibliche Zöglinge verwendet werden dürfe.

Deshalb muß sofort die Frage aufgeworfen werden, ob diese Ertragnisverwendung im Sinne der obigen stifterischen Anordnung gelegen ist oder nicht.

Sicherlich muß dem Erblasser Holzapfel seiner Bildung nach der Unterschied wohl bekannt gewesen sein, welcher zwischen der Errichtung eines Taubstummen-Institutes und Dotirung von Stiftungsplätzen an einem solchen Institute besteht, denn dieser Unterschied ist ein wesentlicher.

Es ist zwar wahr, daß es sich auch im vorliegenden Falle um die Errichtung einer Taubstummen-Anstalt, nämlich um die von den Schulschwestern zu errichtende Anstalt handelt; allein eine solche Errichtung kann nicht im Willen des Erblassers gewesen sein.

Ohne Zweifel widmete der Erblasser sein Vermögen der bleibenden Errichtung eines Taubstummen-Institutes in Krain, der Errichtung einer Anstalt, welche dem creirten krainischen Taubstummen-Institute gehört, nicht aber einem Privatinstitute, welches nach Belieben des Privatunternehmers wieder aufgehoben werden kann.

Würde man den Wünschen des krainischen Landesauschusses nachkommen und einen Theil des Holzapfel'schen Vermögensertragnisses bleibend zur Dotirung von Stiftungsplätzen preisgeben, dann wäre es fast unmöglich gemacht, den Willen des Erblassers zu erfüllen, denn nicht leicht oder wenigstens nicht so bald könnte dann das Holzapfel'sche Vermögen, wenn nur ein geringer oder am Ende gar kein Ertragnistheil thesaurirt würde, eine Höhe erreichen, welche die bleibende Errichtung eines Taubstummen-Institutes ermöglicht. Wird aber das Holzapfel'sche Vermögen, resp. dessen Ertragnis so präcise wie bisher fructificirt, dann muß das Stammvermögen in ein paar Decennien jene Höhe erreichen, welche zur Erfüllung des erblasserischen Willens nöthig ist.

Die k. k. Finanzprocuratur muß daher vom rechtlichen Standpunkte ihre Meinung dahin aussprechen, daß der Wille des Erblassers erfüllt und das Ansinnen des krainischen Landesauschusses abgelehnt werden.»

Vsled tega poročila finančne prokurate je deželna vlada, ki je prej stala na stališču, da bi se smel del Holzapfelnovih dohodkov rabiti v podporo naših gluhomim revežev, z dopisom z dné 18. januarja 1885, št. 11 219, dasi Holzapfelnova zapuščina do danes še ni vsa iztirjana, sporočila deželnemu odboru, da bi poraba dotičnih dohodkov nasprotovala volji zapustnikovi, oziroma ustanovnikovi, da je torej pravno in

postavno nedopustljiva. Ob enem pristavila je k že prej omenjenemu uzroku še nov uzrok, zakaj da dotične imovine ne izroči deželnemu odboru v oskrbovanje, češ, da ne gre prav za prav za deželno imovino, ampak za napravo zavoda za gluhomime na Kranjskem, da se mora torej Holzapfelnova zapuščina toliko časa nakladati plodonosno, dokler bode zadostovala za napravo takega zavoda.

Kakor priča poročilo deželnega odbora 1. februarja 1885, št. 779, pretresal se je ta dopis deželne vlade prav obsirno in dobro omenja to poročilo, da bi se morale ustaviti vse sirotinske ustanove v zavodu usmiljenih sester Vincencijeve družbe, ko bi se moral za napravo takega zavoda podarjeni denar obračati le za zidanje, in da bi se tudi na roko ne smelo dati nobene ustanove, ampak bi se nakladati moral ves denar toliko časa, da bi bilo mogoče zidati deželno sirotišnico. Pri večini ustanovnih pisem namreč, enako kakor pri Holzapfelnu, nahaja se določba, da se imovina podari za sirotišnico, ki je ustanoviti.

Deželni odbor sklenil je končno, to reč za zdaj pustiti pri miru in jo v razsodbo predložiti deželnemu zboru. Ob enem je izid obravnave z deželno vlado naznanil prednici šolskih sester.

Ne dolgo potem, namreč meseca aprila 1885, obrnile so se usmiljene sestre v Ljubljani do deželne vlade s ponudbo, da so pripravljene v Ljubljani napraviti zavod za odgojo slepih in gluhomim otrok proti plačevanju 150 gld. na leto za vsakega gojenca, ako se jim iz Holzapfelnove zapuščine dovoli brezobrestno posojilo 50 000 gld., ki se zamore tudi zavarovati in ki se bode polagoma povrnilo z zniževanjem oskrbovalnine — morebiti po 50 gld. na leto od vsakega otroka, — ali pa v gotovini ob času, ki se ne dá določiti naprej.

Deželna vlada je to ponudbo, kakor sama pravi v dopisu do deželnega odbora z dné 18. aprila 1886, št. 6584, objavljenem tudi v letnem poročilu na strani 138, veselo pozdravila, ker bi se na ta način precej ustanovil zavod za gluhomime, ki bi bil sicer zaseben zavod, pa bi bilo z njim vender pomagano potrebi dežele. Preden se je pa odločila o tej zadevi, vprašala je zopet finančno prokuraturo za njeno mnenje.

Finančna prokuratura je odgovorila, da se Holzapfelnova imovina rabiti ne sme za napravo zasebnih zavodov. Ako pa hoče deželna vlada usmiljenim sstram dovoliti brezobrestno posojilo, bi se moralo postavno zavarovati.

Deželna vlada je sprevidela, da bi za ustanovo res ne bilo dobro, ko bi se za nedoločen čas za napravo zasebnega zavoda posodilo 50 000 gld. in na tak način za nedoločen čas brez vsakterega dobička za gluhomime zavrglo 2500 gld. obresti, ker bi se poleg tega posojila za vsakega gojenca iz ostale imovine plačevati moralo po 150 gld. na leto, in bi se k večemu pri vsakem le izbrisalo kakih 50 gld. za amortiziranje posojila; zato je odbila dotično ponudbo.

Ali sprevidela je ob enem, da se mora kaj zgoditi v tem oziru, ker od leta do leta dohaja čedalje več prošelj za sprejemanje gluhomim otrok v zavode za gluhomime ob troških dotičnih ustanov, in se

je bilo za tri izpraznjene ustanove v preteklem letu oglasilo 31 prosilcev. Deželna vlada meni torej, da je neobhodno potrebno ustanoviti lasten zavod za gluhoneme. Da bi zvedela, koliko se bode zanj potrebovalo primeroma, obrnila se je v Gorico s prošnjo, naj ji naznanijo troške za tamošnji zavod. Znašali so za nakup hiš 24 506 gld., za delavnice 2950 gld., za prezidovanja 32 845 gld., torej skupaj 60 301 gld. Režija pa je l. 1885. pri 43 gojencih znašala 12 262 gld., torej je prišlo po 285 gld. 16 kr. na vsakega.

Ker so obresti od vseh naših ustanov l. 1885. znašale nekaj nad 10 000 gld., spredvidela je deželna vlada, da bi to še za režijo ne zadostovalo, in da se še ne more misliti na ustanovo lastnega zavoda. Pač pa bode po njenem mnenju to mogoče, ako se Holzapfelnova in Wolfova imovina nakladati do konca leta 1890., ker bi se prva dotlej pomnožila na 247 938 gld., druga pa na 44 206 gld., torej skupaj na 292 144 gld. S to imovino bi bilo po vladnem mnenju mogoče napraviti lasten zavod v pričetku za 20 gojencev. Zato sklenila je deželna vlada, da se Holzapfelnova ustanova, kakor doslej, nalaga plodonosno.

Ob enem je pretresala vprašanje, ali naj bode prihodnji zavod za gluhoneme državni ali deželni zavod. Odločila se je, da se ustanovi kot deželni zavod. Končno vlada v omenjenem dopisu prosi deželni odbor, naj ji sporoča morebiti na podlagi sklepa slavnega zbora, bi li hotela dežela Kranjska sama prevzeti ustanovitev in napravo zavoda za gluhoneme, ravna se po naredbah oporoke obeh ustanovnikov in pa po tem, da ima država pravico višjega nadzorovanja, toda ne da bi dežela za ta zavod zahtevala donesek k upravnim stroškom.

Kakor je omenjeno bilo že prej, je tudi deželni odbor, pretresavajoč dopis slavne deželne vlade 18. januarja 1885, št. 11219, sklenil, vso to zadevo deželnemu zboru predložiti v sklepanje. S sedanjo obravnavo se bode torej zadostovalo želji deželne vlade in deželnega odbora.

Iz raznih prej navedenih pisem in poročil je razvidno, da se je naš deželni odbor pri tej zadevi držal načel:

1.) da je neobhodno potrebno za gluhoneme kaj več storiti, kakor doslej;

2.) da se pa zaradi prepričlih dohodkov za zdaj še ne more misliti na ustanovo lastnega zavoda, ampak je boljše in ceneje domače gluhoneme pošiljati v druge zavode in denar, ki bi ga požirala jako draga režija, raje obračati v podporo več gluhonemih revežev. Izkaz stroškov v Goriskem zavodu, kjer po najnovejšem poročilu za gojenca računijo že po 300 gld., deželnemu odboru prav daje v tem oziru.

Ravno to potrjuje tudi zadnji dopis deželne vlade, iz katerega je razvidno, da je bilo l. 1890. z dotlej naloženim Wolfovim in Holzapfelnovim denarjem mogoče ustanoviti zavod, kjer bi se zamoglo iz prvega preskrbovati le 20 gluhonemih, to je ravno toliko, kolikor bi jih mogli že zdaj s primeroma nizkim zneskom 3000 gld. spraviti v zavod ubogih šolskih sester v Šmihelu.

Gledé vprašanja, ali se smejo dohodki Holzapfel-nove imovine obračati v podporo gluhonemih po vna-njih zavodih, se finančni odsek ni spuščal v preiskavo pravne strani Holzapfelneve oporoke, vendar pa se je omenjalo, da za ustanovo deželnega zavoda za gluho-neme ni ravno potrebno zidati lastne hiše, ampak da se vsakteri zavod lahko ustanovi brez take hiše v najetem poslopju, in da bi to nikakor ne bilo v nasprotju z ustanovnikovo voljo.

Kaj je hotel dekan Holzapfel s svojo oporoko? Njegov glavni namen je bil, pomagati gluhonemim revežem, ki dostikrat telesno, še večkrat pa duševno zanemarjeni odraščajo brez odgoje in brez vsaktere višje zavesti, kakor je večkrat skušal v dolgoletnem svojem duhovnem pastirstvu. Še kot kaplan in poznejše kot dekan trdil se je mnogo in imel neko posebno veselje v tem, da je take reveže, ki so se nahajali po njegovih farah, napeljeval k spoznanju Božjega bitja in neumrjočnosti njihove duše, da jih je pripravljaj za sprejem sv. zakramentov. Ko je umrl, zapustil je vso svojo imovino za odgojo gluhonemih revežev. Ker se taka odgoja vrši po posebnih zavodih, bila je usta-novitev take naprave na Kranjskem v volji zapust-nikovi, lastna hiša pa ni glaven namen, ampak je le pripomoček k dosegu glavnega namena. Gluhonemim revežem bi ne bilo nič pomagano, in blagi namen, ki ga je imel dekan Holzapfel pred očmi, bi ne bil do-sežen, ko bi se z njegovo imovino zidala hiša za gluho-neme, pa bi ne bilo ob enem potrebnih dohodkov in zadostnih stipendij za njih poduk in vzdrževanje. Na-sprotno pa bi bil glavni namen dosežen in gluhonemim revežem po volji ustanovnikovi pomagano, ko bi se s pomočjo njegove zapuščine, dokler nimamo domačega zavoda, pošiljali v drugej obstoječe odgojilnice.

To tudi z državnim zakonikom ni v nasprotju, ker § 817. nikakor ne veleval, da se mora volja za-pustnikova izvrševati absolutno, ampak «kolikor mo-goče».

Mogoče je pa za zdaj, da se naši gluhonemi dotlej, ko se bode napravil lasten zavod, v odgojo pošiljajo drugam.

Ker se torej za zdaj ne more vsa volja zapust-nikova spolniti, naj se izpolni saj toliko, kolikor je mogoče.

Finančni odsek mislil je dalje, da tukaj prav za prav ne gre za vprašanje: Ali se sme Holzapfelnova imovina rabiti za napravo zasebnega zavoda, ker zavod ne dobiva za-se čisto nič, ampak se mu povračajo le troški, ki jih prizadeva odgoja gojencev. Vprašanje stoji marveč tako: Ali se smejo doneski Holzapfel-nove ustanove rabiti za odgojo sedanjih gluhonemih revežev, ali se ne smejo? Finančni odsek je sodil, da imajo sedanji gluhonemi do Holzapfelneve zapuščine enake pravice kakor prihodnji, in da bi ne bilo prav in pra-vično, ko bi teh pravic in dobrot deležni ne postajali samo zavoljo tega, da bi se mogla za poznejše rodove zidati tam krasnejša palača. Tudi je mislil finančni odsek, da bi se volja ustanovnikova najboljšo spolno-vala in končno tudi popolnoma spolnila, ko bi se zvršila misel deželnega odbora. Po odborovem mnenju naj bi se en del dohodkov, to je 3000 gld. na leto,

porabil v ta namen, da bi se 20 gluhtonemih deklic, za katere bi se plačevalo po 150 gld., odgojevalo v zavodu, ki so ga uboge šolske sestre napravile v Šmihelu pri Novemestu. Volja ustanovnikov v tem slučaju ne bi bila spolnjena samo v tem, da bi se ta znesek obrnil za odgojo gluhtonemih otrok, ampak da bi se za nje obrnil v zavodu, ki se je napravil na Kranjskem. Finančni odsek je bil prepričan, da bi pa ne bilo prav, obilnejšo podporo obračati le za odgojo deklic, da je tem potrebnejši skrbeti za primeren poduk dečkov, ki so še silovitejši in nevarnejši, ako se opušta ali zanemarja njih odgoja. Ker pa za dečke nimamo zavoda na Kranjskem in jih šolske sestre ne morejo sprejemati zaradi svojih pravil, ker pa tudi ne vemo, koliko bi se jih moglo spraviti v Linški ali kateri drug tak zavod, zato finančni odsek za nje ni določil nobenega gotovega zneska, ampak mislil je, naj se za nje obračajo Holdheimove ustanove in, ako bi bilo treba, tudi en del Holzapfelneve zapuščine, ki bi ostajala, ko bi se poravnali troški za deklice v najvišjem znesku 3000 gld. in bi se za stavbo lastnega zavoda iz Holzapfelnovih in Wolfvih dohodkov vsako leto plodonosno naložilo saj 5000 gld. Ker dohodki vseh naših ustanov za gluhtoneme znašajo okoli 10000 gld., bi se na tak način rabila polovica za odgojo gluhtonemih, polovica pa bi se nakladala za napravo deželne odgojilnice.

Na ta način bi v teku nekaterih let skupaj spravili toliko glavnico, da bi mogli napraviti lasten zavod. Ker bi sedanji gluhtonemi preskrbljeni bili za silo, bi se namreč ne mudilo takega zavoda zidati že leta 1890., ampak brez skrbi smeli bi čakati toliko časa, da bi se za gluhtoneme odločeni zakladi vsled plodonosnega nakladanja narastli tolikanj, da bi zagotovljen bil obstanek in napredek lastnega zavoda. Ako bi kazalo zavod za dečke in deklice napraviti v enem kraju v dveh po spolu ločenih oddelkih, bi se znesek 3000 gld. oziroma ž njimi napravljene ustanove rabile za deželni zavod; ker s tem, ako se odločimo po dogovoru in porazumljenji z deželno vlado, deklice za zdaj pošiljati v zavod ubogih šolskih sester v Šmihelu, se deželni zastop ne zaveže še nikakor, da bi jih moral tam pustiti za vse čase in bi ukreniti ne smel kaj drugega, ako bi zahtevala to deželna korist.

Pred vsem pa je treba po mnenju finančnega odseka rešiti vprašanje zaradi oskrbovanja Holzapfelneve imovine. Iz dveh vzrokov jo vlada dozda pri hotelu izročiti deželnemu odboru v oskrbovanje. Prvič mislila je namreč, da to ni prav za prav deželna imovina, ampak imovina zavoda za gluhtoneme. Drugič se je pa zlasti zaradi 5% oskrbovalnih stroškov branila, Holzapfelnovo zapuščino izročiti deželnemu odboru v oskrbovanje. Toda, ako je vlada z dovoljenjem c. kr. državnega ministerstva dne 11. avgusta 1866, št. 2344, zajedno z Holdheimovim zakladom za gluhtoneme deželnemu odboru izročila zapustno imovino kneza in škofa Antona Alojzija Wolfa, ki je namenjena za tisti zavod, kakor Holzapfelnova, in je v oporoki še veliko bolj omejena, kakor poslednja, slavne vlade pač ne bode zadržal namen Holzapfelneve zapuščine, da bi mu ne izročila tudi Holzapfelnevega zaklada. Važnejši

je drugi vzrok, zaradi katerega se je deželna vlada obotavljala dozda. Pri tako veliki imovini bi se po 5% oskrbovalnih stroškov res zdaten del dohodkov, s katerimi bi se že zdaj preskrbovali skorej tri gluhtonemi, odtegoval blagemu namenu. In ker dežela iz lastnega zaklada zaradi revščine svoje ne more dajati posebnih doneskov in neposredno podpirati gluhtoneme nesrečneže, je saj prav in primerno, da jih podpira posredno, odpovedavši se 5% oskrbovalnim stroškom, ki bi si jih smela zaračunovati.

Z ozirom na vse to finančni odsek torej predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Prošnja Novomeške in Šmihelske občine pa Novomeškega kapiteljna se izroča deželnemu odboru z naročilom, da

1.) s c. kr. deželno vlado nemudoma prične novo obravnavo zaradi oskrbovanja Holzapfelneve zapuščine za gluhtoneme ter dotični zaklad prevzame v svoje gospodarstvo, ne da bi si zaračunoval pet odstotnih oskrbovalnih stroškov v zmislu deželno-zborovega sklepa z dne 30. septembra 1868;

2.) da naj se s c. kr. vlado dogovori in porazumi zaradi porabe enega dela dohodkov Holzapfelnevega premoženja v odgojo gluhtonemih, in sicer v tem zmislu, da se iz dohodkov Holzapfelneve in Wolfve ustanove za gluhtoneme vsako leto saj 5000 gld. plodonosno naklada za stavbo lastnega deželnega zavoda. Drugo pa naj se obrača za odgojo kranjskih gluhtonemih v tej razmeri, da se za gluhtoneme deklice v zavodu šolskih sester *De Notre Dame* v Šmihelu pri Novemestu, dokler deželne koristi ne bodo zahtevale drugačnega ukrepa, preskrbi 20 prostorov po 150 gld. za vsako gojenko, torej v skupnem najvišjem znesku 3000 gld. Z ostalim in z doneski Holdheimovega zaklada za gluhtoneme naj se pa odgojujejo gluhtonemi dečki v Linškem ali katerem drugem takem zavodu po preudarku deželnega odbora.

S tem je rešeno tudi poročilo deželnega odbora z dne 1. februarja 1885, št. 779, in dopis c. kr. deželne vlade do deželnega odbora z dne 18. aprila 1886, št. 6584 de 1885.

Deželni glavar:

Otvorjam generalno debato.

Poslanec Šuklje:

Izprosil sem si besede pri tej točki dnevnega reda. Predno pa se spustim v stvarni pretres tega vprašanja, čutim se nekako moralično zavezanega, svojo zahvalo izreči onim faktorjem, katerim je pripisovati, da se je zaklad Holzapfeljeve ustanove tako izdatno pomnožil v razmerno kratkejši dobi. Iz letnega poročila je videti, da je ta imovina l. 1868. znašala okoli 89000 gld., koncem junija 1885. l. poskočila je že na 189220 gld. in koncem l. 1890. bode narastel ta zaklad na 247938 goldinarjev. Če se primerjajo te številke, pritrdilo se mi bode, da ste deželna vlada in finančna prokuratura svojo dolžnost storili v polnej meri, da se je umno

in skrbno gospodarilo s to imovino, in radostno priznavam za svojo osebo posebne zasluge, katere si je stekel za to zadevo zlasti sedanji gospod finančni prokurator.

Navzlic temu osebnemu priznavanju se vendar ne morem prav strinjati z nazori, katere razvidim iz dopisa slavne deželne vlade 18. aprila 1886. l. Znam, da je mučna stvar za nejurista, z juridičnimi strokovnjaki pravdati se o pravni interpretaciji take listine, kakor je n. pr. Holzapfeljeva oporoka. Vender se mi dozdeva, da tolmačenje deželne vlade vzbuja po pravici utemeljene pomislike. Kaj hoče deducirati vlada iz onega volila, »dem zu errichtenden Taubstummen-Institute in Laibach?« Ona tolmači to določbo tako, da je ranjki Holzapfel volil svoj legat »für die Errichtung einer öffentlichen Anstalt« in vsa argumentacija deželne vlade meri na to, da bi se ta legat smel uporabljati le v zgradbo nekega deželnega zavoda za gluhoneme. Na kaj se naslanja taka argumentacija? Kje se nahaja povod k taki interpretaciji v oporoki ranjcega dekana Holzapfela? Ako se reče »für die Errichtung eines Taubstummen-Institutes« s tem ni rečeno, da mora ta zavod biti javen zavod. Nikjer ni čitati, da se ne sme ves znesek ali saj del te imovine uporabljati v korist privatnega instituta. Kako se dá dalje sklepati iz tega, da mora tak zavod imeti svojo lastno poslopje in da ni mogoče, ga nastaniti kje drugod kot najemnika pri kakem drugem gospodarju? Tudi ne moremo deducirati, da ne bi bilo mogoče razdeliti tak zavod, ki svojega pravega značaja »als Taubstummen-Institut« s tem nikakor ne zgubi, razkrojiti ga v dva oddelka, v enega za ženske in drugega za možke gojence, in dva oddelka bi ločena bila lahko tudi lokalno. Mislim, da bi taka lokalna razdelitev obeh oddelkov ob enem celó koristna bila učnim smotrom. Zaradi tega mislim, da nazori deželne vlade o tej Holzapfeljevi ustanovi tudi v juridičnem oziru niso nedotakljivi in sem popolnoma tega mnenja, da bi, ako bi ranjki dekan še dandanes bil med živimi, on prvi glasno protestiral proti takemu tesnosrčnemu tolmačenju svoje oporoke.

Tako bi jaz kot nejurist govoril proti nazorom gospodov juristov strokovnjakov pri deželni vladi.

Pa veliko večjo važnost nego na take subtilitete polagam na namen, kateri je očividno vodil ranjcega zapustnika. Zakaj pa je dekan Holzapfel svojo imovino žrtvoval v tako človekoljuben namen? Moža boleti je moralo nekako v srcu, ko je videl revščino onih siromakov, ki so gotovo pod milim nebom največ pomilovanja vredni. Mož je bil izobražen, že po svojem stanu kot duhovnik je imel priliko mnogokrat z lastnimi očmi prepričati se o nevrednih razmerah, v katerih živijo taki siromaki. Iz povestnice mu je bilo gotovo znano ime slavnega abbé de l' Eppé-a, Siccarda in drugih dobrotnikov, katere so imeli gluhonemi ravno med katoliško duhovščino. Torej volil ni svoje imovine, da bi se zgradila velikanska palača, ampak da bi se kaj storilo za odgojo, to naglašam, za odgojo gluhonemih siromakov. Gospôda, mi imamo, kakor je bilo posneti iz jako vestno sestavljenega poročila, na Kranjskem 437 gluhonemih, ki živé po deželi kakor ljubo živinče ali prav za prav še veliko slabeje, kajti ži-

vinče se razvija prosto po svoji naravi, gluhonememu človeku pa so vezane vse naravne sile.

Deželna vlada ima gotovo najboljše intencije, ali dopis 18. aprila 1886. l. kaže jasno, da bi se tem načinom doseči dal le neznaten rezultat. Tesaurirali bi se do l. 1890. inclusive Holzapfeljeva in Wolfova ustanova, skupaj bi dobili 292 114 gld., torej blizu 300 000 goldinarjev in za tako velikansko svoto bi zamogli napraviti zavod, v katerem bi bil prostor za pičlo število 20 gluhonemih. Torej niti 5 % vseh gluhonemih na Kranjskem in niti 13 % za šolo godnih gluhonemih otrok ne bi zavetja našlo v tem zavodu. Na tej podlagi bi se torej volja, katerej je posvetil Holzapfel svojo imovino, spolnovala jako nezadostno. Iz tega razloga se nikakor ne morem vjemati z intencijo slavne vlade, temveč pridružujem se nasvetom, katere je v imenu finančnega odseka stavil gospod poročevalec.

Kar se tiče specijelno peticije Novomeske in Šmihelske občine ter Novomeškega kapiteljna, katere sem imel čast izročiti slavni zbornici, mislim, da je prošnja dobro utemeljena. Red solskih sestrà *De Notre Dame* je na izvrstnem glasu, ima na razpolaganje v Šmihelu tri učiteljice teoretično in praktično izvežbane v težavnem pouku gluhonemih. Poslopje, katero si je red omislil v Šmihelu, je pripravno, kraj je zdrav, cena je nizka, skušal sem že dokazati, da v oporoki ni zadržka, kajti gotovo je, da sestre nameravajo napraviti tak zavod, in jasno je, da je Šmihelska fara še na kranjski zemlji, zadostovano je torej obema terjatvama Holzapfelove oporoke. Meni se torej vidi, da je najboljša fruktifikacija tega velikodušnega volila v sedanjih razmerah, da ustrezemo peticiji in da se sprejme predlog finančnega odseka.

Strinjam se pa tudi z ostalim predlogom gledé tesauriranja in gledé oskrbovanja možkih gluhonemih po drugih zavodih. Končno izrekam nado, da se tudi visoka deželna vlada v tem vprašanju ozirala bode na željo deželnega zbora.

V tem zmislu bom glasoval za predloge in prosim slavni zbor, da jih blagovoli sprejeti soglasno.

Poslanec Pfeifer:

Ker se pri sedanjem vladnem tolmačenju Holzapfelnovе ustanove ne dá več doseči za izgojevanje gluhonemih deklic v Šmihelu nego to, kar nasvetuje finančni odsek, namreč, da se od ustanovnih obresti vsako leto znesek 3000 gld. izplača redovnicam v Šmihelu za izgojo 20 gluhonemih deklic, se tudi jaz z veseljem strinjam s tem predlogom: saj ne bo treba nalašč postavljati novega poslopja z ogromnimi troški, tudi ne najemati in drago plačevati učiteljskega osebja, vse to je v Šmihelu že pripravljeno in na razpolaganje.

Če je blagi dekan Holzapfel v svoji oporoki pred očmi imel privatni ali javni zavod za gluhoneme, tega tukaj ne bom preiskoval, mislim pa, da ne določuje samo suha beseda, ampak tudi namen testatorja, ki je sploh imel blago voljo, spominjati se dejansko tistih domačih nesrečnežev, na katere pozabila je narava, da bi jim bila podarila čut sluha in besede.

Saj naročuje tudi oporoka ranjskega knezo-skofa Antona Alojzija, da je Alojzijevisče pristopno ukaželnim ubožnim mladenčcem iz Kranjskega; pa poglejmo, kako stoji to danes? V «Dolenjskih Novicah» berem:

Leta 1880. je bilo 61 dijakov v Alojznici, med njimi Dolenjcev 23;

leta 1881. jih je bilo	58,	Dolenjcev	18;
» 1882. » » »	59,	»	18;
» 1883. » » »	50,	»	15;
» 1884. » » »	43,	»	14;
» 1885. » » »	50,	»	11;
» 1886. » » »	51,	»	9.

Dolenjci, ali vidite, kako gre z vami? V 7 letih ste prisli od 23 na 9. Kaj bi k temu rekla pokojna knezo-skof Anton Alojzij in pa dekan Štrohen?

Tako v «Dolenjskih Novicah», kar se doslej še ni oporekalo.

Torej oporoka tukaj, oporoka tamkaj, bi bila le mrtva beseda, ako se dejansko ne zvršuje blagi namen testatorja.

Če bi danes prišel ranjki dekan Holzapfel v našo zbornico, bi gotovo pritrdil nasvetu finančnega odseka in razširjevaje današnji provizorij potrdil zavod za gluhoneme deklice v Šmihelu kot definitiven, kar tudi pričakujem, da se bo zgodilo v teku časa.

Abgeordneter Deshmann:

Ich bitte ums Wort! Ich glaube, daß die eingehenden Ausführungen der verehrten Herren Vorredner die Anschauungen der hohen Landesregierung in dieser Angelegenheit zu modificiren in der Lage sein werden. Ich würde mir erlauben, noch auf einen Punkt hinzuweisen, der zwar, wenn ich nicht irre, schon angeführt wurde, der aber dennoch verdient, noch mehr hervorgehoben zu werden. Nach statistischen Daten über die Anzahl der taubstummen Kinder in Krain beträgt die Anzahl der Mädchen zwischen 8 bis 11 Jahren 30, und in diesem Alter können die besten Erziehungsmethoden erreicht werden. Wenn nun die hohe Regierung bei ihrer Anschauung verbleiben sollte, daß das Institut erst im Jahre 1890 activirt werden soll, so müssen wir annehmen, daß da, indem ja die Beschaffung des nothwendigen Personales sowie sonstige Einrichtungen nothwendig sein werden, es ja noch immer ein paar Jahre, sagen wir bis zum Jahre 1892, dauern werde, bis mit der Activirung des Taubstummen-Institutes begonnen werden könnte. Selbst in diesem Falle hat jedoch die hohe Regierung uns erklärt, daß das Institut nur von 20 Kindern benützt werden könnte. Ich frage also, ob es ökonomisch ist, bezüglich des Genußes dieser Stiftungen noch eine weitere Hinausschiebung obwalten zu lassen und erst im Jahre 1890, beziehungsweise 1892 das zu erreichen, was wenigstens bei der weiblichen Jugend schon heute erreicht werden könnte. Dieser ökonomische Gesichtspunkt dürfte die hohe Regierung veranlassen, von ihrer strikten Auffassung dieser Widmung abzugehen.

Zugleich möchte ich das Augenmerk des hohen Landtages darauf lenken, daß wir ja aus Erfahrung wissen, daß Institute in Landesregie immer dem Lande sehr hoch zu stehen kommen. Ich möchte mir erlauben, auf das Görzer

Institut hinzuweisen, wo ein taubstummer Knabe nicht anders als um 300 fl. in die Versorgung genommen werden kann. Ich bin überzeugt, daß die Görzer Vertretung, wenn vor der Errichtung dieses Institutes für Görz eine ähnliche Gelegenheit vorhanden gewesen wäre, wie sie sich heute uns darbietet, nicht gesäumt hätte, von dem Anbote Gebrauch zu machen, indem sie ja dadurch von der kostspieligen Activirung eines eigenen Hauses enthoben worden wäre.

In unseren Tagen manifestirt sich in der ganzen Gesellschaft ein Zug von Barmherzigkeit und Milde thatigkeit in einer unserem Jahrhundert zur Ehre reichenden Weise. Es ist die Charitas ein Leitstern für viele Vereine, welche diesem Zuge nach den verschiedensten Richtungen zu entsprechen suchen.

Ich glaube also, daß es auch in dieser Beziehung Aufgabe der Landesvertretung ist, derartigen rühmenswerten Bestrebungen ebenfalls unterstützend zur Seite zu stehen, und weil eben die Anträge des Finanzausschusses auch diesen Zweck verfolgen, so sehe ich mich veranlaßt, denselben meine volle Anerkennung und Zustimmung zu geben.

C. kr. deželni predsednik baron Winkler:

Slavni zbor! Jako me je zanimalo vse to, kar se je danes tukaj razpravljalo, kolikor od ene, toliko od druge strani. Stvar je stara in razprava o nji se vrši že kakih 20 let, in zeleti bi bilo, da bi se rešila uspešno. Jako poučno je to, kar je tukaj navedel zlasti gospod poročevalec in z njim vred vsi drugi gospodje od jedne in druge strani. Vidimo pa, da nazorom gospoda poročevalca in drugih gospodov, oziroma finančnega odseka, stojé nasproti nazori deželne vlade, oziroma finančne prokuratorature. V nekaterih stvarah se ti nazori vzajemno strinjajo; mislim, da na jedni in drugi strani stojimo na istem stališču, da moramo namreč spoštovati zadnjo voljo ranjkega dekana Holzapfelna. Sklepov visokega deželnega zbora bi jaz, ako bodo taki, kakor jih nasvetuje finančni odsek, v principu ne ométal; a pridržati si moram vender pravico, vse še preiskati in pretehtati na drobno, in veselilo me bode, ako se stvar dožene v soglasju z visokim deželnim zborom. Se vé da, ako sporazumno ne bode mogoče rešiti stvari, jo bode, če treba, razsoditi moral redni sodnik. Glavna stvar je zadnja volja zapustnikova, in ako se jedna stran ne vjema z drugo o tem, kako je razlagati to zadnjo voljo, mora nazadnje vzeti stvar sodnik v roke. Mislim pa, da se bode dalo doseči soglasje strank.

Abgeordneter Baron Apfaltrern:

Ich bitte ums Wort! Aus den ausführlichen Auseinandersetzungen des Herrn Berichtstatters sowie aus den Bemerkungen der verschiedenen Herren Vorredner ist mir Eines vollkommen klar geworden, daß die k. k. Finanzprocuratur um das Anwachsen und die Vertretung des in Rede stehenden Fonds sich wirklich große Verdienste erworben hat. Dies in meinem und so weit ich ermächtigt bin, im Namen meiner verehrten Herren Gefinnungsgeoffen dankbarst auszusprechen, war der Zweck, als ich mir das Wort erbat. (Zustimmung im Hause.)

Poročevalec Klun:

Z nekim zadostenjem pozdravljam zagotovilo blagorodnega gospoda deželnega predsednika, da bode mogoče to reč rešiti v zadovoljstvo deželnega zastopa in v korist ubogim revežem. Mislim, da si deželna vlada, ako bode uspešno podpirala deželni zbor, pridobila bode zahvalo deželnega zbora, pa še v večji meri zahvalo gluhonemih revežev, katerim bode po primerni odgoji olajšan njihov žalostni stan.

V meritoričnem oziru omenjati mi ni prav za prav ničesar, ker nobeden gospodov ni oporekal nasvetom finančnega odseka. Zavrtni pa moram nekatere opazke gosp. poslanca Pfeiferja, ki se je skliceval na žalostni stan in zanemarjenost Dolenjske strani in je v dokaz omenjal število gojencev v Alojznici. Opomnim, da se v Alojznico ne sprejemajo gojenci po okrajih ali da bi določeno bilo število za ta ali oni okraj, ampak sprejemajo se po sposobnosti in obilnosti prošenj. Znano pa je, da iz Dolenjskega ravno zavoljo tega menda, ker je revnejša, veliko manj otrok hodi zlasti v srednje šole, kakor iz Gorenjskega; torej se ni čuditi, da se primerno manjše število učencev oglašja za Alojznico, saj se jih po tem takem tudi sprejemati ne more toliko, da bi njih število bilo primerno številu onih iz Gorenjskega. Sprejemajo se učenci, kakor sem že rekel, tudi po zmožnosti; nekateri imajo lepa spričala in so tudi v takih okoliščinah, da potrebujejo podpore; taki se sprejemajo, drugi se sprejemati ne morejo zaradi slabih spričal ali iz drugih pomislekov, ne da bi šlo pa to na račun dotičnega kraja naše dežele, ampak le na račun učencev, ki nimajo primerne sposobnosti.

S tem sklepam in priporočam predloge finančnega odseka v sprejem.

Deželni glavar:

Preidemo v specijalno debato. Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

(Odsekova predloga obveljata soglasno. — Die beiden Auschussesanträge werden einstimmig angenommen.)

11. K prilogi 59. Ustno poročilo finančnega odseka gledé osuševanja Starotrške, Cérkniške in Planinske doline.

11. Zur Beilage 59. Mündlicher Bericht des Finanz-ausschusses betreffend die Entwässerung der Thalböden von Altenmarkt, Zirknitz und Planina.

Poročevalec dr. Poklukar:

Ker je že veliko časa poteklo z razpravo ravno sedaj sklenjene, jako važne zadeve, poročal bom kolikor mogoče na kratko o prilogi 59., posebno, ker sem prepričan, da so jo prečitali gospodje vsi natanko.

Tukaj se poroča o osuševanju Starotrške, Cérkniške in Planinske doline in o tem, kar se je v tej

zadevi storilo v minulem letu. Sesla se je posebna komisija zastopnikov ministerstva poljedelstva, deželne vlade, deželnega odbora, kakor tudi zastopnikov dotičnega okraja Logaškega, in so na lici mesta vse pregledali in premerili. Posebno važno pa je bilo ono, kar je izvrševal potem v imenu ministerstva za poljedelstvo dogovorno z našim deželnim odborom gozdarski asistent Putik. Iz privatnih poročil o njegovem delovanju in preiskovanju, ker uradna še došla niso deželnemu odboru, zvemo, da so bile poskušnje, katere je on napravil o priliki svojih preiskav pri podzemeljskih jamah na Notranjskem, tako uspešne, da se nekoliko nasledkov že letošnje leto čuti vsled tega, ker voda odteka hitreje. Torej se kaže, da se vsa vprašanja gledé osuševanja Planinske, Cérkniške in Starotrške doline bodo mnogo ceneje vršila, kakor se je mislilo prej. Rešiti je še edino za nas važno vprašanje, namreč to, kakov upljiv da bode imel hitreji odtok vodâ iz Notranjskih dolin na Ljubljansko močvirje. Tudi s tem se bode pečati strokovnjakom, ki so bili pri tistem posvetovanju različnih misli. Nekateri so bili mnenja, da je čisto brez pomena, ali pritečejo one vode iz Notranjskih votlin na močvir vse v teku nekaterih ur ali v teku 10 ali 14 dni. Meni se dozdeva, da je to velika pomota, katero rešiti bode nalog daljnega merjenja izrekoma posvetovanja v oni enkêti, katero je že sklical močvirski odbor in kateri posvetovati se bode o tem. Pa do sedaj ni mogla zborovati, ker ni bilo mogoče dobiti ministerskega zastopnika, ker je imel opraviti z drugimi vodnimi deli na Tirolskem. Vršila pa se bode v teku tega leta in tedaj rešilo se bode tudi to vprašanje strokovnjaško tako, da Ljubljansko močvirje ne bode imelo večje škode. Ako bi ta pretila, prirediti se morajo odtoki za večjo množino vodâ.

V obče je tukaj govor samo o preiskovanju Notranjskih podzemeljskih votlin, prav za prav pa spadajo semkaj tudi druga enaka vprašanja, ker denar se je porabil iz zaklada, katerega je slavni zbor sklenil lani privoliti za tako imenovano vodno komisijo, to je iz onega kredita 6000 gld., ki je imel namen, da se prične zboljševanje naših zemljišč, posebno tam, kjer zavoljo mokrote preveč škodo trpé. Primerno je torej, ako pri tem razgovoru omenim tudi onih enakih pritožeb, katere smo čuli prejšnja leta iz Račinske doline, iz Ribniške doline in o povodnjih na Dolenjskem, na Gorenjskem in Notranjskem, letos n. pr. iz Vipavske doline.

Kar zadeva preiskavanje podzemeljskih jam, bilo je delovanje Putikovo tako uspešno, da bode gotovo deželni odbor skrbel, da se zagotovi tudi za preiskavanje prihodnjega leta, za votline med Vrhniko in Planino, Cérknico in Ložem, preiskavanje enakih votlin v Ribniškem okraju, pri Dobropoljah, v Kočevju itd. Za to je treba človeka, ki ima veselje za tak posel, ki je vaje takih del in ima seboj rudokôpe, ki so vajeni takega dela. Ako se taki ljudje poprimejo takega posla, se več zvrši v enem mesecu, nego z dolгим posvetovanjem pri zeleni mizi ali pa po površnem preiskovanju ne za to pripravnih, sicer morda zelo učenih gospodov. Prepričan sem torej, da si bode priza-

deval deželni odbor, da se preiščejo podzemeljske jame na Notranjskem in da bode dovršil tudi ono glavno delo z primernim osobjem, ki je prav za prav namen tega kredita 2000 gld. Namen je, da pridemo l. 1887. do glavnega načrta, kako je osušiti nižine Planinske, Cérkniske in Starotrške, potem proračun troškov, in da nam deželni odbor pride v prihodnjem zasedanju s predlogom postave, da se daljno delo lahko prične morda že v prihodnjem letu z državno podporo, katera se doseči dá za to.

Ker je finančni odsek mislil, da se nekoliko razširiti mora stališče pri tem predmetu, da se mora misliti tudi na druge kraje naše dežele, v katerih so enake zapreke in enake težave s povodnji, razširil je nekoliko tudi svoj nasvet. Kredit, katerega predlaga deželni odbor v svoti 2000 gld., mislil je finančni odsek, da se dovoli, kar formalno zadeva, iz preostanka enakega kredita lanskega leta. Na strani 7. poročila deželnega odbora se vidi, da se je iz lani dovoljenih 6000 gld., oziroma še posebej za klub turistov dovoljene svote 500 gld. porabilo 1299 gld. 59 kr., tako da je od dovoljenih 6000 gld. ostalo neporabljenih 4700 gld. 41 kr. Formalno torej se je finančnemu odseku dozdevalo najprimernejše, da se preostanek lani dovoljenega kredita v svoti 2000 gld. podaljša za tekoče leto. Dalje mislil je finančni odsek, da se mora tudi tukaj držati načela, kakor že pri drugih enakih podporah, da se kredit dovoli kot predplačilo, tako da pride v proračun, kateri je sestaviti za vso potrebsčino osuševanja, ta svota med potrebsčino, da se torej razdeli, kakor vsa druga potrebsčina med državo, deželo in udeležence.

Drugi dostavek, kateri se je finančnemu odseku zdel tudi potreben, zadeva prošnjo do c. kr. vlade, dovoliti našej deželi kulturnega inženira. Lansko leto, ko se je dovolil kredit 6000 gld., je bil gotovo tudi namen slavnega zbora, naj bode delovanje one, takrat namenjene komisije skupno in naj bode pokritje troškov tudi skupno med državo in deželo. Mislili smo, naj država približno toliko pripomore v ta pripravljalna dela za osuševanje, kakor dežela. Sklenilo se je sicer lansko leto, vlado naprositi, da namesti ob lastnih troških v deželi kulturnega inženira. Kakor sem čul, vlada ni imela zoper to drugega pomisleka, nego da ni imela primerne osebe za ta posel. Nadejam se, da se najde oseba in da je torej umestno, ponoviti prošnjo, sicer prevzame dežela celo breme za to delovanje. In v tem zmislu stavi finančni odsek drugi svoj predlog.

Tretji predlog, ki je pa že utemeljen po svojih, pri njem izrečenih nagibih, zadeva urejenje spodnjega teka Krke, o katerem je slavna zbornica slišala že lansko leto.

Usojam si torej predlagati v imenu finančnega odseka:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1.) Od preostanka 4700 gld. minulo leto dovoljenega kredita 6000 gld. za osnovo vodne komisije podaljša se za l. 1887. svota 2000 gld. v ta namen, da se predplačiloma pokrijejo troški za nadaljevanje tehničnih preiskav in v ta namen potrebna manjša dela

in za glavni projekt za osuševanje preplavljenega ozemlja nižin v Planini, Cérknici in v Starem trgu.

2.) C. kr. vlada se vnovič naprosi, da za deželo Kranjsko namesti c. kr. kulturnega inženirja, ako bi pa to ne bilo mogoče že l. 1887., da saj onim tehničkim organom c. kr. poljedelskega ministerstva, kateri so minulo leto preiskavali podzemeljske vode Notranjske, dovoli nadaljevanje enakih del v prihodnjem letu.

3.) Končno se z ozirom na to, da je pri uravnavi Krke prizadeta tudi država s tem, da redno ponavljajoče se povodnji na Spodnji Krki oškodujejo cestni érar ter veliko škode delajo doméni Kostanjeviški, katera je lastnina verskega zaklada, — dalje z ozirom na to, da bi se po uravnavi Krke dala doseči njena plovnost, naprosi se c. kr. ministerstvo notranjih zadev, po svojih tehnikih precej preiskati vprašanje uravnave Spodnje Krke ter potrebno ukreniti, da se zabranijo vedne povodnji ob dolenjem teku te reke.

(Vsi predlogi obveljajo brez bebate. — Alle Anträge werden ohne Debatte angenommen.)

12. Ustno poročilo gospodarskega odseka o prošnji Vipavskih prebivalcev za uravnavo vodá v Vipavski dolini.

12. Mündlicher Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Petition der Bewohner Wippachs um Regulierung der Wasserläufe im Wippacher Thale.

Poročevalec Kavčič:

Slavni zbor! Nekateri vipavske občine izročile so prošnjo po gospodu poslancu Lavrenčiču zaradi uravnavanja vodá na Vipavskem, in sicer se glasi petit:

«Slavni deželni zbor naj izvoli naprositi visoko c. kr. vlado, naj bi poslala zvedenca v Vipavsko dolino v ta namen, da vse preišče, kar je potrebno za reguliranje vodá, oziroma potokov zlasti v Vipavi sami, da napravi zadevni načrt in da se kar hitro mogoče izvrši navedeno reguliranje z državnimi pripomočki.»

Kakor je gospodom te visoke zbornice že gotovo dobro znano, ponavljajo se te prošnje leto za letom in to že skozi več let. Ker so prošnje opravičene, se je tudi že slavna vlada ozirala na to zadevo, in so prebivalci Vipavske doline od c. kr. okrajnega glavarstva v Postojni že večkrat dobili v tem oziru zagotovila, da se jim bode opomoglo. Tudi deželni odbor je že večkrat izrekel potrebo, da se regulirajo vodé in s tem odstranijo škode, katere se leto za letom ponavljajo v Vipavski dolini. Slavna vlada in deželni zbor dovolila sta v ta namen že nekaj denarja, ali ti doneski in pripomočki so bili žalibog jako skromni in majhni, kajti, ako se proti takim vodam postavljajo le male obrambe, je to ravno takó, kakor če se malo številce vojakov odposlje proti velikim kerdelom. Žal, da dotični inženir, kateri je napravil načrt za reguliranje potoka Močilnik, ni bil izvežban hidrotehnik. Ako se pomisli, da se je za tako veliko zgradbo po-

rabila primerno jako mala svota, ni se čuditi, da je povodenj, katera je bila nastala kmalu po dovršenem delu, in sicer 29. dan augusta l. 1885, napravila toliko škode in nesreč. Take povodnji, kakor je bila ta, ne pomnijo najstarejši ljudje Vipavske doline. Ves trud in vsi troški bili so uničeni v par urah popolnoma. Z novimi nasipi in bregovi potoka Močilnika, ki so bili še rahli, nevreženi in nezarašeni, je voda delala kakor s prhlico, jih odpavila malo da ne popolnoma in zemljo tako raznesla na bližnje travnike, da je tudi te poškodovala za več let. Voda odstranila je vse zapreke, ki so jej bile stavljene, razjedla na novo ji napravljene jarek, da ima sedaj tako pot, kakoršne še nikdar ni imela, ter teče, ruši, preplavlja in odpavlja, kakor ji je ljubo in drago. Opravičeno je torej in v dolžnost si štejem to priporočati prošnjo toplo, da se jo podpira tudi po vsej možnosti od dotičnih strani.

Vže leta 1879. napravil je inženir Klemenčič nek načrt in prevdaril troške na 191600 gld. To je res strašanska svota, pa se je ni treba ustrašiti, ker je proračun previsok. Tako se je n. pr. preliminiralo za uravnanje hudournika Bele 34000 gld., potrosilo pa se še ni popolnoma 5000 gld. in ta hudournik reguliral se je tako, da od njega mnogo let ne bode pričakovati škode. Potrebovali niso torej niti ene petine proračunjene svote, in delo zadostuje še precēj. Enako bode tudi pri drugih vodah, katere uravnati je treba v Vipavski dolini. Potok Vipava n. pr., ki je 8 kilometrov dolg, ta ni več dereč, torej bi zadostovali deloma mali nasipi, da ne bi voda več izstopala čez breg in preplavljala travnike, po katerih je rasla nek-daj sladka pična trava, sedaj pa vsled mokrote jo rase sila malo in še ta je kislja, ki daje za govejo živino ničvredno seno.

Potok Močilnik, katerega bode tudi treba urediti, je sicer 15 kilometrov dolg, ali regulirati ga ni treba skozi in skozi, ampak k večjemu v dolgosti 5 kilometrov proti Vipavi. Tam pa je nujno potrebna pomoč, kajti voda razdira pot, ki vodi na Slap, oziroma v Lož, da je celo dotični kameniti, jako lepi most v nevarnosti, da ga voda ne spodje.

Jako pa bi bilo priporočati, da bi inženir precej spomladi, in to že meseca marcija, šel tje dol, da izgotovi potrebne načrte, kajti letos bode treba po več krajih naše dežele poizvedavati in pregledavati o enakih načrtih. V Vipavski dolini je spomlad nekoliko zgodnejša, kakor drugod po Kranjskem, torej bi dotični inženirji z delom zamogli pričeti tam cela dva meseca prej in glavno stvar dovršiti v Vipavski dolini, preden bi bilo mogoče v drugih krajih, kakor n. pr. na Gorenjskem, pričeti kako delo. V tem zmislu in iz teh razlogov prav toplo priporočam predloge gospodarskega odseka, ki se glasé:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1.) Visoka c. kr. vlada se naprosi, naj ona pošlje izvedenca v Vipavsko dolino v ta namen, da vse preišče, kar je potrebno za urejbo tamošnjih vodâ, oziroma potokov;

2.) da se na tej podlagi prirejeni načrt kakor hitro mogoče izvrši z državnimi pripomočki, to je,

visoko c. kr. vlado se naprosi, naj ona za to izvršitev dovoli primerno svoto iz državnega izboljševalnega zaklada, in

3.) deželni odbor se pooblastuje, naj se za dela, katera se morajo neobhodno precej v tekočem letu zvršiti, dá potrebno predplačilo iz deželnega zaklada v znesku do 1000 gld. in da predloži po dogovoru sê slavno c. kr. vlado potrebni načrt postave za izvršitev teh projektov deželnemu zboru v prihodnjem zasedanji.

Deželni glavar:

Otvarjam generalno debato.

Poslanec Lavrenčič:

Slavni zbor! Ker je gospod poročevalec pojasnil stvar že prav dobro, meni prav za prav ne bi preostajalo družega, nego toplo priporočati, naj se sprejmó predlogi, katere je stavil gospodarski odsek.

Potrebno pa se mi vender dozdeva naglašati, da s svoto 1000 gld., katero nasvetuje gospodarski odsek, da bi se v ta namen dovolila deželnemu odboru, ne bode moči napraviti kaj posebnega. Upam pa, da se deželni odbor ne bode obotavljal pri tej nujni potrebi, če bi bilo potrebno, tudi več izdati, ker mu s tem sklepom roke niso vezane in vsled tega ne stavim posebnega predloga. Prosim pa slavni deželni odbor, da bi on to prošnjo, katera se po predlogu gospodarskega odseka namerava poslati visoki vladi, naj bi dala ona kaj podpore iz državnega izboljševalnega zaklada, poslal kmalu, ker je sila velika in čem dalje se odlaga, tem težje in dražje bode stalo uravnavanje vodâ, ker lahko se pripeti zopet taka nesreča, kakor je bila dné 25. avgusta 1885. l., posebno zato, ker zdaj pri vsaki majhni povodnji voda izstopa iz svoje struge.

Da pa bode ugodila slavna vlada tej prošnji in nam pomagala, kolikor moči, o tem sem prepričan, ker nam je doslej pripomogla še pri vsakej priložnosti, ko smo se do nje obrnili, za kar izrekam tukaj slavni vladi, v prvi vrsti visokorodnemu gospodu deželnemu predsedniku, najsrčnejšo zahvalo, nadejaje se, da nam bode pomagal tudi v prihodnjici.

Poslanec dr. Sterbenec:

Da pri tej priliki poprimem besedo za Vipavsko dolino, se godi nekoliko zaradi zgodovine. Vipavska dolina velja za raj Kranjski. Jaz bi tega priimka Vipavski dolini ne pustil, kajti razen dveh mesecev v spomladi, ko se narava razvija rajsko, je ves drugi čas ali Sibirija brez snegu vsled bore ali pa Sahara. Zelo rodovitna je ta dolina, ali slednji čas, ko toliko propada vinarstvo, tudi to pojema, zlasti odkar je, kakor je omenjal gosp. poročevalec, 29. avgusta 1885. l. prišla tista velika nesreča po povodnji, katere nasledki se vidijo še dandanes.

Znano je, da se je naš ranjci prijatelj in somišlenik Obreza na Dunaji dobro poganjal za to, da bi dobil poškodovancem izdatno podporo. Nekoliko je v ta namen dal slavni deželni zbor, nekoliko tudi visoko mini-

sterstvo; ali ko se je škoda uradno pregledala in poračunila po vseh dotičnih faktorjih natanko in zvedlo približno, koliko bi dobili posamezni, naj se tudi to opomni v zgodovini, koliko je nastalo strahovitih napadov, mržnje, jeze i. t. d., tako da mi je dejal Obreza, ko bi bil vedel, da se bode zgodilo kaj takega, storil ne bi bil nikdar nič za to.

Znam, da to ni zapisati na rovaš vseh prebivalcev Vipavskega okraja, bili so le nekateri kričači; le konstatirati hočem, kaj je storil naš ranjci prijatelj, da se tudi na tem mestu sè zahvalo imenuje njegovo ime. Drugače se slagam z gospodom poročevalcem in podpiram predloge gospodarskega odseka.

Abgeordneter Deschmann:

Ich habe mir in dieser Angelegenheit nur aus dem Grunde das Wort erbeten, weil es mir scheint, daß die Behandlung gewisser Gegenstände im Landtage eine sehr ungleichmäßige ist und dies namentlich dort, wo es sich um finanzielle Fragen handelt. In früheren Jahren war es immer Sitte, wenn ein Gegenstand zur Beschlussfassung gelangen und von Seite des Landes ein Beitrag geleistet werden sollte, daß nicht ausschließlich der volkswirtschaftliche Ausschuss über die finanzielle Frage zu entscheiden hatte, sondern immer auch der Finanzausschuss angegangen wurde, den betreffenden Gegenstand auch seiner Berathung zu unterziehen.

Es ist heuer schon einigemale der Fall vorgekommen, daß Anträge des volkswirtschaftlichen Ausschusses im hohen Landtage der weiteren Beschlussfassung unterzogen wurden, wo ebenfalls die Mittel des Landesfondes in Anspruch genommen wurden. Eben jetzt stehen wir wieder vor einer derartigen Beschlussfassung, und ich glaube, daß doch auch der Finanzausschuss in dieser Frage mitzureden gehabt hätte, da er ja doch immer im voraus genau wissen soll, wieviel in der betreffenden Ausgabrubrik einzustellen sein wird und ob die betreffende Ausgabe im richtigen Verhältnisse zu anderweitigen Ansprüchen steht. Weiters möchte ich darauf hinweisen, daß schon jetzt Zweifel erhoben werden, ob dieser Beitrag von 1000 fl. auch genügen werde.

Allein es ist noch ein anderer Umstand zu berücksichtigen, daß nicht außeracht gelassen werden soll, daß bisher bei allen Bewilligungen und Zuschüssen aus dem Landesfonde, z. B. für Straßen, für Wasserbauten u. s. w., immer an dem Grundsatz festgehalten wurde, auch auf die Sicherstellung derjenigen Beiträge zu sehen, welche von Seite der betreffenden Gemeinden geleistet werden sollen, in diesem Falle aber hat man diesem Umstande keine Erwägung angedeihen lassen. Ich glaube doch, daß die Gemeinden auch zu Vorarbeiten heranzuziehen sein werden, weil sonst eine Betheiligung von Seite des hohen Ministeriums nicht zu erwarten ist. Ich berufe mich da auf eine historische Reminiscenz bezüglich Wippachs, wo sich vor etlichen Jahren bezüglich der Kosten der Projectverfassung die Gemeinde von Wippach bereit erklärt hat, mit ihrem Beitrage zu den nicht geringfügigen Kosten aufkommen zu wollen. Das Project wurde auch geliefert. Allein zuletzt ist infolge wiederholter Bitten der dortigen Gemeinde der Landesausschuss dazugekommen, die Kosten für das Project, zu deren Be-

streitung sich die Gemeinden verpflichtet hatten, vollständig auf den Landesfond zu übernehmen.

Ich möchte daher den Punkten 1 und 2 des Antrages durchaus nicht entgegentreten, weil ich wirklich die Nothwendigkeit einer Abhilfe anerkenne, allein dieser 3. Punkt sollte doch früher dem Finanzausschusse zur Erwägung und weiteren Beschlussfassung zugewiesen werden.

Poslanec dr. Poklukar:

Samo par besedi hočem odgovoriti častitemu gospodu predgovorniku na njegove pomislike, katere je izrazil zoper predlog gospodarskega odseka. Res je, da se je većinoma tako ravnalo v prejšnjih letih, da nobeden drug odsek, nego finančni odsek sprejemal ni v svoje predloge dovolitve podpor, in ako se je to zgodilo, da je to šlo potem v finančni odsek. Toda skušnje so kazale, da je ravno temu, kar so drugi odseki, se vé, navadno v skromnih mejah spoznali za potrebno, redno pritrljeval tudi finančni odsek, in ako se je v letošnjem letu vpeljala praksa, da se je naravnost iz gospodarskega odseka stavil tu in tam kak predlog za podporo, — mislim, da se je to godilo letos samo dvakrat, — je bil gospodarski odsek mnenja, da ne bode stvarnega ugovora zoper take primeroma malenkostne dovolitve. Ker imajo prav za prav vsi odseki slavnega zbora enake pravice in po opravljenem redu ni stavljenih v tem oziru nikakoršnih mej, mislim, da se formalno ne more ugovarjati nasvetu gospodarskega odseka. Ako bi se hotelo v drugih odsekih globoko segati v žep deželnega zaklada, bi se stvar res presukala in finančni odsek ne bi zaslužil svojega imena, ker bi morebiti drugi odseki opravljali njegov posel. Toda korektiv je v tem, da je pri vsakem predmetu, gledé katerega je misliti, da je poglaviten značaj njegov denaren, na prosto dano vsakemu gospodu poslancu, predlagati takrat, ko se predlog stavi, da se izroči finančnemu odseku. Mislim, da je gospodarski odsek pri tem, kar je letos sklepal, držal se, kolikor mogoče tistih mej, da njegovi sklepi saj izdatno ne uplivajo na troške iz deželnega zaklada. Kolikor pa se to godi, je prilika dana enako udom častitega finančnega odseka, kakor slavni zbornici sami, ugovarjati pri javni obravnavi, in ako se vidi, da je izdaja nepotrebna, staviti predlog, da se ovrže, oziroma, ako se jim vidi, da je prepričlo proračunjena, predlagati: da se razširi. Priznavam torej po svojem prepričanju v obče, da pokritje večjih troškov ne gre, da bi drugi odseki kakor finančni odsek predlagali, ako pa gre za take male svote, kakor so tukaj, v bistvu ne škoduje, ali pride to iz gospodarskega ali finančnega odseka, posebno ker je v javni zbornici na prosto voljo dano vsakemu gospodu poslancu, staviti svoje predloge.

Kar se tiče trditve gospoda poslanca Deschmanna, da se ni oziralo na doneske udeležencev, moram reči, da se je oziralo, ker nasvetovana svota je zelo mala nasproti potrebi. Oziralo se je na to, da bodo udeleženci morali pripomoči, pa da se bode tudi seglo po državni podpori, ker pričakujemo, da bode êrar v ta namen dovolil onih 1000 gld., ki so se prištedili l. 1885.

Kar zadeva okolščino, da bi se troški deliti morali enako, kakor pri drugih melioracijskih zadevah, opozarjam na to, da je enak namen tudi tukaj, ker se dovoli 1000 gld. le kot predplačilo, da se napravi tekom tega leta glavni načrt, ter da dobimo drugo leto postavlo gledé pokritja stroškov, in sicer vseh preteklih in dosedanjih stroškov, kakor tudi onih, ki bodo potrebni v prihodnje, v katerej postavi bode tudi določeno, koliko prinašajo udeleženci in koliko država in dežela.

Mislim, da se bode tudi tukaj stvar vršila na tak način, kakor pri postavi, katero nam je gledé poprave Savskih bregov in uravnave potoka Bistrice pri Mojstrani predložil deželni odbor v prilogi 65.

V obče priporočam predloge gospodarskega odseka, ker mislim, da so stvarno utemeljeni; ako bi bile pa zapreke, pa bi želel, naj se drugo leto stori formalen sklep, da denarne podpore dovoljevati pristaja v prvi vrsti finančnemu odseku, potem so po mojem mnenju vezani drugi odseki, vse take zadeve oddajati poprej finančnemu odseku.

Abgeordneter Deschmann:

Der verehrte Herr Vorredner hat eben bemerkt, daß im volkswirtschaftlichen Ausschusse ebenfalls die Meinung obwalte, daß die betreffenden geschädigten Gemeinden ebenfalls zu einer entsprechenden Beitragsleistung herbeizuziehen sind. Er meinte auch, es stehe den einzelnen Mitgliedern des hohen Landtages frei, bei solchen Anträgen Zusatzanträge zu stellen. Ich habe früher den Wunsch ausgedrückt, es möchte der dritte Antrag nochmals an den Finanzausschuss zurückgeleitet werden, allein ich gehe nach den Aufklärungen des Herrn Berichterstatters von der ursprünglichen Anschauung ab und würde zu Punkt 3 folgenden Zusatzantrag stellen:

«Der Landesauschuss wird ermächtigt, zu den betreffenden Vorarbeiten Vorschüsse im Höchstbetrage von 1000 fl. zu leisten gegen dem, daß eine entsprechende Beitragsleistung der betreffenden Gemeinden auch zu solchen Vorauslagen vorher sichergestellt werde.»

Die Gemeinden brauchen gerade nicht sofort einen Beitrag zu leisten, sondern ich wünsche nur, daß sie sich bereit erklären, entsprechend an den Vorauslagen zu participiren.

Poročevalec Kavčič:

Ker stvarnega ugovora zoper prošnjo in predloge gospodarskega odseka ni, mi ni treba dalje govoriti o tem, in le prosim, naj se preide v specijalno debato.

Deželni glavar:

Preidemo v specijalno debato. Želi kdo govoriti k prvemu predlogu?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Prosim gospode, ki so za ta predlog, naj blagovolé vstati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Želi kdo k drugemu predlogu besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Prosim gospode, ki so za ta predlog, naj vstanejo. (Obvelja. — Angenommen.)

K tretjemu predlogu gospodarskega odseka predlaga gospod poslanec Deschmann dostavek.

Želi kdo gospodov besede?

Abgeordneter Deschmann:

Ich bitte um getrennte Abstimmung, da mein Antrag sich eigentlich nicht auf den ersten Theil bezieht.

Poslanec dr. Poklukar:

Bistveno ne bi imel nikakoršnega ugovora zoper predlog gosp. Deschmanna, a mislim, da se vender povsem ne strinja popolnoma s predlogom gospodarskega odseka. Ako bi gospod Deschmann nasvetoval kak dostavek k prvemu ali drugemu delu tretjega predloga gospodarskega odseka, v katerem bi bilo rečeno: «proti temu, da se zavežejo dotični udeleženci k doneskom», ne bi imel nič zoper predlog, ker ne bi bil v nasprotju z našo prakso.

Poročevalec Kavčič:

Mislim, da bojazen gosp. Deschmanna ni opravičena, kajti Vipavci si že več let v ta namen nakladajo doklade k direktnim davkom, torej se gotovo ne bodo obotavljali po svoji moči donášati k tem zgradbam potrebne podpore, ko pride čas za to.

Abgeordneter Deschmann:

Ich ziehe meinen Antrag zurück, glaube aber, um den beiderseitigen Anschauungen Rechnung zu tragen, beantragen zu dürfen, es sei im Ausschussantrage 3 nach den Worten «v znesku do 1000 gld.» der Zusatz «proti zagotovitlu primernege doneska dotičnih udeležencev» einzuschalten.

Poslanec Lavrenčič:

Omeniti hočem le nekoliko besedi, da potolažim gospoda Deschmanna, ki je v strašanskih skrbih, da ne bi se Vipavcem dovolilo preveč podpore. Gospôda, ko bi se Vipavci zanašali le na to, kar jim daje in pomaga dežela, odnesla bi nas bila vse povodenj že davno. Mi sami delamo brambe, kolikor je mogoče, da se obranimo navadnih povodnji, ki jih imamo vsako leto. To, kakor rečeno, oskrbimo sami, le zoper izvanredne nezgode, kakor je bila povodenj l. 1885, hočemo deželnega pripomočka, ne da bi se branili, kakor trdi gospod Deschmann, interesenti sami pomagati po svojih močeh.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Deschmann je predrugačil svoj predlog tako, da se strinja s tretjim predlogom gospodarskega odseka, ako se za besedami: «v znesku do 1000 gld.» uvrsté besede: «proti zagotovitlu primernege doneska dotičnih udeležencev».

Glasovali homo najpred o predlogu gospodarskega odseka brez tega dostavka in potem o dostavku, nasvetovanem po gosp. poslancu Deschmannu.

(Tretji predlog gospodarskega odseka in dostavek gosp. Deschmanna obveljata. — Der dritte Antrag des volkswirtschaftlichen Ausschusses und der Zusatzantrag Deschmann werden angenommen.)

13. Ustno poročilo gospodarskega odseka o prošnji več posestnikov iz okraja Mokronoškega za uravnavo potoka Mirne.

13. Mündlicher Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Petition mehrerer Grundbesitzer aus dem Bezirke Rassenfuß um Regulirung des Neuringbaches.

Poročevalec dr. Papež:

V imenu gospodarskega odseka imam čast poročati o prošnji občin Mokronog, Mirna, Tržiše, St. Ruprecht, krajnega zastopstva Mokronoškega in veleposestnikov barona Berga in grofa Barbota za uravnavo potoka Mirne.

Prebral bodem prevažno to prošnjo z dovoljenjem gospoda deželnega glavarja (bere — liest):

Hoher krainischer Landtag!

Seit undenklichen Zeiten schon werden die Bewohner und Grundbesitzer des Neuringthales im Bezirke Rassenfuß durch die regelmäßig sich wiederholenden Ueberschwemmungen der Neuring auf das schwerste in ihrem Besitzstande geschädigt.

Von Jahr zu Jahr nehmen diese Ueberschwemmungen an Intensität zu, sowie deren Anzahl in stetem Steigen begriffen ist.

Durch viele Tage, selbst ganze Wochen ist ein großer Theil des Thales überschwemmt, der Verkehr im ganzen Thalbecken gehemmt und oft nur mit der größten Gefahr aufrecht zu erhalten.

Der Schaden, welcher jährlich durch diese Ueberschwemmungen verursacht wird, beträgt viele tausend Gulden, und stets findet eine Erweiterung des Ueberschwemmungsgebietes statt, ohne daß der Einzelne im Stande ist, diesem Uebel erfolgreich zu steuern.

Längs des ganzen Laufes der Neuring liegen zahlreiche Wiesen und fruchtbare Felder, welchen durch diese Ueberschwemmungen beinahe alljährlich die Ernte auf die Hälfte reducirt wird, oft auch ganz verloren geht. Das bereits gemähte Wiesenheu wird weggeschwemmt, und das noch am Halme stehende derart verschlemmt, daß es zum Futter absolut unbrauchbar gemacht wird, ja, dessen Verfütterung, durch die Noth der Bevölkerung oft dennoch versucht, den zahlreichen Verlust von Pferden und Rindern beklagen läßt. Auf weite Strecken ist der Boden versumpft, gestattet nur spärlichen, schlechten und sauren Graswuchs, sowie die Feldfrüchte in Folge der stauenden Masse nur kümmerlich gedeihen.

Eine Entwässerung dieser ausgedehnten Grundflächen ist wegen der mangelnden Vorflut gänzlich ausgeschlossen, und durch die zahlreichen Ueberschwemmungen wird nicht allein die Flußbeethohle, sondern auch der Grundwasserstand im ganzen Thale fortgesetzt gehoben.

Es findet daher eine stetig zunehmende Versumpfung statt, deren Gebiet von Jahr zu Jahr erweitert wird.

Schon jetzt lassen sich in dieser sonst als sehr gesund bekannten Gegend, durch die Ausdünstung der sich stets vermehrenden Sümpfe verursacht, einzelne Fieberfälle beobachten, und leider ist mit Sicherheit zu befürchten, daß dieses blühende, gesunde Thal in nicht allzuferner Zeit mit der zunehmenden Verarmung auch der Herd sich wiederholender Fieberepidemien sein wird.

Zahlreiche Ufereinbrüche und Verschotterungen verringern alljährlich den sonst fruchtbaren Boden, und schmerz erfüllt sieht der arbeitame Bewohner des Thales die zerstörende Wirkung der Fluten, welche bei jedem Hochwasser Stück für Stück seines oft einzigen Besitzes verschlingen. Vergeblich ist das Bemühen des Einzelnen, durch Erbauung von partiellen Uferschutzanlagen seinen Besitz zu retten. Jedes neue Hochwasser zerstört dieselben und fordert als Tribut einen Theil seines Grundes und Bodens. Schon ist die Futternoth in diesem schönen Thale eine permanente geworden, und der früher zahlreiche Viehstand muß in Folge dessen von Jahr zu Jahr verringert werden. Wohlstand und Gesundheit schwinden, und rathlos sieht der brave, fleißige Landmann, all seine Mühe und Arbeit vergeblich, einer traurigen Zukunft entgegen.

Allgemein erschallt der Ruf nach Hilfe in dieser Noth, gegen welche der Einzelne bisher vergeblich anzukämpfen versuchte. Noch ist es nicht zu spät!

Noch ist Hilfe möglich, doch rasch und ausreichend muß selbe geboten werden, um dem verderbenbringenden Walten des Flusses Einhalt zu gebieten.

Durchdrungen von diesem Bewußtsein, haben die Bewohner und Besitzer des Neuringthales der am härtesten durch die Ueberschwemmungen betroffenen Gemeinden sich vereint und in einer am 10. Oktober d. J. in Rassenfuß stattgefundenen Versammlung beschlossen, den Ruf nach Hilfe an den hohen Landtag gelangen zu lassen.

Zur Unterstützung dieser dringenden Bitte, und um die Größe der Gefahr sowie die Mittel zu deren Abhilfe eingehend klarzustellen, entschlossen sich dieselben ein hier beiliegendes generelles Regulirungsproject der Neuring nebst Kostenvoranschlägen ausarbeiten zu lassen und dem hohen Landtage zur bessern Orientirung ergebenst zu unterbreiten.

Ein gleichfalls beigeßloffener technischer Bericht gibt eingehend Aufschluß über die zerstörenden Wirkungen des Flusses sowie über die Mittel, die Ueberschwemmungen in ihrem verderblichen Walten zu beschränken. Doch nicht allein die betroffenen Grundbesitzer, sondern auch das hohe Finanzärar wird durch die Ueberschwemmungen alljährlich empfindlich in seinem Einkommen geschädigt.

Der beiliegende, im Rechnungs-Departement der k. k. Finanz-Direction in Laibach ausgearbeitete Ausweis gibt die Summen bekannt, welche in den letzten zehn Jahren in zehn Gemeinden des Bezirkes Rassenfuß von den Steuern in Abschreibung gelangten. Dieselben betragen 5024 fl.

nebst 280 fl. Commissionskosten, wozu noch die Kosten der betreffenden Gemeinden in mindestens gleicher Höhe zu rechnen sind.

In der Gemeinde Neudegg, Bezirk Treffen, welche in das Regulirungsproject gleichfalls einbezogen erscheint, betragen die gesammten Abschreibungen und Kosten in den letzten zehn Jahren circa 500 fl., somit ist der Entgang an Steuern und die Kosten der Schadenerhebungs-Commissionen insgesammt mit rund 6000 fl. zu veranschlagen.

Es ist daher auch die hohe Regierung in erster Linie mit interessirt, Abhilfe zu schaffen und einer treuen, opferwilligen Bevölkerung die erbetene Hilfe nicht zu verjagen.

Die Kosten der Regulirungsbauten belaufen sich nach dem Boranschlage auf rund 131000 fl. Diese Summe, welche in Unbetracht des zu erwartenden Nutzens sicher nicht bedeutend genannt werden kann, ist dennoch von solcher Höhe, daß von der ohnehin schon nothleidenden Bevölkerung nur ein sehr geringer Theil zur Tilgung übernommen werden kann.

Die ergebenst Gefertigten stellen daher die Bitte, daß der hohe Landtag selbst 45 % beitrage, und die hohe Regierung veranlaßt werden möge, aus dem Meliorationsfonde gleichfalls 45 % zu dem Unternehmen beizutragen.

Die Regulirungsarbeiten auf den Zeitraum von fünf Jahren vertheilt gedacht, würden einen jährlichen Beitrag von 23600 fl. erfordern, um die Arbeiten erfolgreich durchzuführen.

Vertrauensvoll erheben demnach die unterthänigst Gefertigten ihre Stimme in dem einmüthigen Rufe um Hilfe in ihrer schweren Nothlage und bitten einen hohen Landtag, im Einvernehmen mit der hohen Regierung durch den Beschluß der Durchführung einer gründlichen Regulirung der Neuring sowie durch Bewilligung der hiezu erforderlichen Mittel eine dankbare Bevölkerung vor dem sichern Untergange zu bewahren.

Tej prošnji dodanih je pet prilog, in sicer: na drobno obrisani načrt Mirnskega potoka, kateri obsiren obris slavni zbor sedaj vidi pred menoj na ôdru, drugič proračun, potem tako zvana «Preisanaalye», dalje tehnično poročilo za generalni projekt in končno izkaz finančne direkcije v Ljubljani od 9. oktobra 1886. l. gledé zneska odpuščenih davkov in stroškov za komisije v zadnjih 10 letih.

K seji gospodarskega odseka povabil se je bil tudi gospod baron Berg, lastnik Mokronoskega gradu, kateremu so znane vse krajevne razmere, vsi elementarni dogodki zadnjih 20 let, vse nesreče, katere so se zgodile po povodnji po šest- do sedemkrat na leto in katere so zadele posestnike v Mirni. Gospodarski odsek zahvaliti se mora gospodu baronu Bergu za izvrstno nadrobno njegovo poročilo v tej zadevi. Razen tega povabil se je k seji tudi deželni inženir gosp. Hrasky, ki je pred sejo izročil gospodarskemu odseku pismeno mnenje v tej zadevi, pri seji pa pojasnila dajal na stvarna vprašanja gospodov članov.

Gospod inženir Hrasky bil je mnenja, da je sicer predloženi generalni projekt za uravnavo Mirne popolnoma pravilno izdelan po določbah ministerske naredbe od 18. decembra 1885. l., št. 1. drž. zakona za l. 1886., — ta naredba se namreč sklicuje na meliora-

cijski zakon od 30. junija 1884., drž. zakona št. 116 — on pa je tudi tega mnenja, da se vprašanje, ali je ta načrt popolnoma primeren faktičnemu položaju, ali je proračun primeren potrebsčini, ne dá rešiti drugače, nego na lici mesta pri ogledu po deželnem ali državnem inženirju. Gospodarski odsek bil je mnenja, da bi, ako bi bil po inženirskih ogledih rezultat uspešen za ta generalni projekt, pripadala deželnemu odboru naloga, naj bi postopal v zmislu postave od 30. junija 1884., št. 116. drž. zakona, in sicer najpred po § 4. tega zakona, da se to podjetje smatra deželnim podjetjem, da se potem v zmislu § 5. dogovori z vlado, kako naj se izvede podjetje, koliko znašajo troški in da končno izprosi od slavne vlade po primernih odstotkih, kateri so v postavi določeni, donesek iz melioracijskega fonda. Gledé na vse to, stavi gospodarski odsek predlog:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča: 1.) vse, kar je potrebno v zmislu postave 30. junija 1884., št. 116, in ministerske uredbe 18. grudna 1885., št. 1. od leta 1886 državnega zakona, ukreniti, da se že letos preiskavajo in poizvedujejo vse v predležeči prošnji in v nje priloga navedene razmere in data — ter 2.) v prihodnjem zasedanju o tem temeljito poročati, oziroma primerni načrt zakona v zmislu zgoraj navedene postave predložiti.

Poslanec Hren:

Dovolite mi, častita gospôda, da se tudi jaz oglasim pri predmetnem obravnavanju za nekoliko besed in to zaradi tega, ker sem ravno jaz izročil dotično prošnjo visoki zbornici.

Slavni deželni zbor pečal se je z nalično prošnjo zaradi uravnavanja potoka Mirne že lanskega zasedanja 9. seje, namreč s prošnjo, ki je bila izročena od občine Šentrupertske po častitem gospodu poslancu Svetecu. Tedaj sklenil je deželni zbor, naj se tista prošnja odstopi deželnemu odboru z nalogom, da jo uvažuje in o njej poroča v prihodnjem zasedanju.

To zgodilo se je bilo posebno zaradi tega, ker tista prošnja ni bila tako urejena, da bi mogoče bilo slavnemu zboru ukreniti kaj posebnega. Bila je čisto prosta prošnja za pomoč, pa brez vseh potrebnih podatkov, brez kakih črtežev, brez proračunov in drugih potrebnih poizvedeb, katere naj bi bile za podlago daljni obravnavi. Zaradi tega pa tudi ni bilo mogoče, lani ukreniti kaj drugega, kakor se je zgodilo. Deželni odbor zvršil je svojo nalogo s tem, da je, kakor poizvemo iz njegovega letnega poročila, potok Mirno, in sicer v dolgosti 22 kilometrov, uvrstil med skladne vodé, to so namreč v zmislu naredbe ministerstva poljedelstva od 3. novembra 1885. l. taki potoki ali take vodé, katere je uravnavati po doneskih države in prispevkih dežele same in pa tudi dotičnih mejašev ali interesentov.

Navzoča prošnja pa, kakor je že poudarjal spod poročevalec, ima vsa svojstva in vse podatke, katerih je treba, da slavni zbor sklepa o njej lahko neposredno. Ona ima obsiren opis vsega ozemlja; ima natančne črteže, ki so izvrstno izpeljani po vestnem

strokovnjaku, ima natank proračun; torej vse, da se s stvarjo pečati zamore deželni odbor natančno in meritorično ter ukreniti vse potrebno, da se čim prej prihiti na pomoč dotičnim prosilcem.

Dovolite, častita gospôda, da Vam v nekaterih malih potezih opišem položaj in posebnosti onega potoka. Po svojem imenu mirna, tiha, krotka vodica postane dereči potok, kadar nastopijo plohe in deževje, in vode iz stranskih jarkov pritisnejo, ter tako naraste, da se struga kmalu zajezi, ter stoji voda po široko za več dni nad planjavo in vse pokonča, kar je tam morebiti že zrelega sadu, požetega zrnja ali pokošene trave. Škoda, ki se godi po takih ujmah, je jako znamenita, kajti poprek računjeno znaša v teku zadnjih deset let le povrnena svota državnih davkov in priklad nad 500 gld. na leto; komisijski troški za poizvedbo dotičnih poškodb znašali so v preteklem desetletji 280 gld. 85 kr., davkov pa se je v tem času odpisalo 5024 gld. 50 kr. Iz tega samega je razvideti, da je škoda, ki nastopi iz te vode, zares znamenita, kajti to, kar se je v teku zadnjega desetletja dotičnim občinam odpisalo le na davkih in dokladah, reprezentira že znameniti kapital 10600 gld.

Ta potočič se pomiče iz mirne Mokronoške doline v tako čudno zasukanih ovinkih proti Savi, v katero se izteka nasproti Sevnici, da se je gotovo vsakdo, ki je imel priliko ték potoka opazovati, bodi si, da je mimo hodil ali se mimo vozil, načudil, da se toliko let ni skrbelo, da bi se mu bila že zdavnej struga uravnala. — Ali, gospôda moja, verjemite, da so dotični mejaši vže zdavnej prevideli, kako bi se odstraniti dala škoda namreč s tém, da bi se Mirna uravnala, da bi se prestrigli ovinki, in struga skrajšala za tisoče sežnjev, ter s tém tudi pridobilo rodovitnega svetá. Ali umevno je tudi, zakaj se to še ni zgodilo, ker so namreč dotični posestniki sami záse nezmožni in njihova sredstva ne segajo tako daleč, da bi zmogli potrebne troške. Edina pomoč doseči je le na tisti poti, katero je označil gospodarski odsek, da se potok uravná namreč s pomočjo države in dežele, to je, da se postopa v zmislu zakona od 30. junija 1884 l. in oziroma na podlagi zakona od 30. junija 1869 l. in potrka deloma na deželni zaklad, in deloma, da se naprosi visoka c. kr. vlada podpore iz melioracijskega zaklada. Da se pa za to bosta zanimati morala oba ta faktorja, je naravno, ker sta, kakor že prej dokazano, pri tem podjetji tudi gmotno interesirana.

Sicer je proračun, ki je priložen prošnji, nekoliko visok; ali to naj nas, častita gospôda, nikakor ne plaši, kajti prvič se mi zdé nekatere svote proračuna previsoke, drugič pa bodo posledki ali uspehi blagoselni za vso deželo, ne samo za dotične mejaše, ker se izdatno zboljšali bodo tudi dohodki iz deželnih priklad po uravnavi potoka na korist deželni blagajnici. Zaradi tega prav toplo podpiram predlog gospodarskega odseka in opozorujem slavni deželni zbor na to, kako tudi druge sosedne dežele v obilni, izdatni meri in še z večjim požrtvovanjem, kakor se od naše dežele zahteva, podpirajo taka podjetja. Opozorujem na to, koliko se je na Štajerskem storilo za uravnanje Savinje; 13. junija 1876. l. dovolilo se je za troške, ki

so znašali 146070 gld., dve tretinji iz deželnega zaklada, in v ravno toliki primeri za končno uravnavanje Savinje se sklepom 1. novembra 1885. l., za katero so bili troški povrsno proračunjeni na 300000 gld. V lanskem zasedanju odločilo se je v Štajerskem deželnem zboru za uravnanje potoka «Kainach» ravno tako, da bode dežela toliko, kolikor jej je mogoče, priskočila interesantom na pomoč, da se dovrši uravnava imenovanega potoka. Troški so bili proračunjeni na 400000 gld. Nazadnje pa Vas se opozorujem na neko drugo podjetje, ki se je lansko leto sprožilo v Moravskem deželnem zboru, ko je šlo za uravnavo Bečve. Proračunjeni so bili troški na 1581900 gld. in še posebej za uravnanje postranskih hudournikov in stranskih jarkov na 76000 gld. In tudi gledé tega podjetja se deželni zbor moravski ni preplašil po ogromnih troških, ampak zagotovil podporo in izjavil uravnavo za deželno podjetje.

Zato prosim in priporočam toplo, naj se tudi visoki deželni zbor, akoravno so troški, ki se zahtevali bodo za Mirno, precej visoki, ne preplaši, ampak naj blagovoli vse potrebno storiti, da se veliki bédi mejašev pomaga na obeh straneh, da se varujejo daljne škode, pa s tem tudi povekša rodovitnost zemlje in povekša tudi davčna moč.

Želel bi bil pač, da bi se natančneje bilo podarjalo v predlogu gospodarskega odseka, da se uravnava Mirne proglasi za deželno podjetje, — in da bi se pozvedavalo pri interesentih, koliko so oni pripravljeni pripomoči k zgradbenim troškom, pa da bi se naprosila tudi vlada, naj ona že zdaj pové svoje stališče in naznani, s kolikimi odstotki bode priskočila k temu vzajemnemu delu. Ker pa to namerava vender tudi predlog, katerega stavi gosp. poročevalec, oziroma gospodarski odsek, in ker sem prepričan, da po napotilu, katerega dobi deželni odbor, naprosena bode tudi c. kr. vlada, da se udeležuje pri dotičnih lokalnih poizvedbah in pri pregledanju in ustanovitvi zgradbenega črteža, ne smatram za neobhodno potrebno, da bi stavil kak poseben predlog, ampak podpiram le to, kar je nasvetoval gospod poročevalec.

Abgeordneter Dr. Ritter v. Gutmansthal:

Hoher Landtag! Ich erlaube mir, als nächster Nachbar des Raffenfußer Bezirkes, die dortigen Verhältnisse und insbesondere die Lage der dortigen Landwirtschaft genauer kennend, den vorliegenden Gegenstand dem wohlwollenden Entgegenkommen des hohen Landtages und der eingehenden Würdigung des Landesauschusses bestens anzuempfehlen. Die von den Herren Vorrednern beschriebene Gegend ist wirklich von einer natürlichen Beschaffenheit, daß man glauben müßte, sie hätte Anspruch auf eine bessere Zukunft. Der ganze Bezirk ist von braven, fleißigen und arbeitamen Leuten bewohnt, die sich größtentheils der Pflege der Landwirtschaft widmen. Der dortige Boden ist auch vorzüglich dazu geeignet, sehr fruchtbar und insbesondere für Futterproduction geeignet, daher auch die dortigen Wiesen sich durch Ertragsfähigkeit auszeichnen. Auch sind dort bedeutende Wasserkräfte vorhanden, welche sich für Mühlen und Fabriksetablissemments bestens eignen würden, kurz, es wären

alle Bedingungen für den Wohlstand der Bevölkerung geschaffen, wenn dieselben nicht von dem grausamen Elemente zerstört und illusorisch gemacht werden würden. Es ist wirklich dem Mirna-Bache nicht anzusehen, was für riesige Dimensionen der Schaden annehmen kann, wenn bei den vielen Krümmungen desselben und bei dessen großen Unregelmäßigkeiten das Wasser austritt. Man kann sicher auf zwei bis drei Ueberschwemmungen in jedem Jahre rechnen. Die armen Leute kommen da um die erste Heumahd, sehr oft auch noch um die Grummetmahd, und dann bleibt für sie nur noch die Freude, die über und über verschlammten und mit Schotter bedeckten Wiesen zu reinigen, um sich auf spätere neue Calamitäten vorzubereiten. Infolge dessen nimmt die Verarmung der Bevölkerung von Jahr zu Jahr zu.

Zu den alljährlichen Ueberschwemmungen kommt jedoch noch ein sehr bedenklicher Umstand hinzu, nämlich das in fortwährender Steigung begriffene Grundwasser, welches die traurigsten Folgen befürchten läßt.

Was wird also die Zukunft dieses industrie- und betriebsreichen Thales sein? Versumpfung, Armut, Contributions-Unfähigkeit und Krankheiten aller Art! Das Steigen des Grundwassers läßt noch befürchten, daß einstens ähnliche Zustände wie beim Laibacher Moraste eintreten könnten.

Diese wenigen Worte, meine Herren, werden Ihnen wohl den Beweis erbracht haben, daß eine Unterstützung seitens des Reiches wie des Landes in diesem Falle eine dringende Nothwendigkeit ist. Die betreffenden Gemeinden haben sich diesfalls bereits zu Vorarbeiten geeinigt, und es wurde auch ein Project zur Abhilfe dieser Uebelstände von einem Cultur-Ingenieur verfaßt. Dieses Project wird natürlich vom Landesingenieur geprüft, und das Resultat dieser Prüfung mit Rücksicht auf die benöthigten Kosten ermittelt werden, und gerade in solchen Fällen müssen wir die Existenz eines Reichs-Meliorationsfondes mit Freude begrüßen, der ja eben hier Hilfe zu leisten berufen ist! Es ist auch möglich, daß die nach vorliegendem Projecte veranschlagten Kosten noch eine Reduction erfahren können. Jedenfalls werden die dabei interessirten Bewohner und Anrainer, wenn sie bis jetzt auch nur bescheidene Anträge bezüglich der Beitragsleistung gemacht haben, bei der wirklichen Ausführung des Projectes nach Möglichkeit und auf das kräftigste mitwirken, wodurch die Kosten der Ausführung des Projectes eine bedeutende Herabminderung erfahren werden. Außerdem ist vielleicht in dem vorliegenden Falle die Idee ausführbar, daß durch die Mitwirkung unserer Zwänglinge sehr bedeutende Ersparnisse sich erzielen ließen. Dem Landesauschusse fällt natürlich die Erwägung anheim, ob und in welcher Weise sich die Zwänglinge an dieser Arbeit theilnehmen könnten.

Ich schließe meine Ausführungen und empfehle dieses Project nochmals dem Entgegenkommen des h. Landtages, sowohl für heute als auch für einen späteren Zeitpunkt, wenn der Gegenstand wieder vor den hohen Landtag und zu einer meritorischen Schlußfassung gelangen wird!

Poročevalec dr. Papež:

Veseli me, da sta govora obeh gospodov predgovornikov vspešna z poročilom gospodarskega odseka. Gospodu Hrenu nasproti omenil bi le še, se vé

v zmislu njegovega govora, da je njegovi želji, naj bi se to podjetje spoznalo deželnim podjetjem, po mojem mnenju ustrezano z vsebino predloga gospodarskega odseka, v katerem se gospodarski odsek ozira ravno na postavbo od 30. junija 1884. l., št. 16. drž. zakona. Omenil sem to tudi v obrazložbi, in po mojem mnenju moral se bode deželni odbor držati ne samo predloga, ampak tudi motivov predloga. Država ima gotovo eminenten interes pri tem, kajti iz izkaza finančne direktcije od 9. oktobra pretečenega leta vidimo, da je vsako leto počez blizu 600 gld. odpisanih davkov in ako se to kapitalizira, uvidela bode tudi slavna vlada, kolike važnosti je ta zadeva.

Kar je omenil gospod Gutmansthal, naj bi se uporabljali tudi prisiljenci pri tem podjetju, smatram to misel za prav praktično in le dostavim, da bi se tudi kaznjenci — in brž ko ne, je gospod Gutmansthal sam hotel to izreči, — porabili pri tej zgradbi.

Končno vnovič priporočam predlog gospodarskega odseka.

(Predlog gospodarskega odseka soglasno obvelja. — Der Antrag des volkswirtschaftlichen Ausschusses wird einstimmig angenommen.)

14. Ustno poročilo gospodarskega odseka o prošnji posestnikov iz Mertvic, Gornjih in Spodnjih Skopic gledé topničarskega strelišča.

14. Mündlicher Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Petition der Inassen von Mertwize, Ober- und Unter-Skopic in Betreff des Artillerie-Schießlandes.

Poročevalec dr. Samec:

V imenu gospodarskega odseka mi je poročati o prošnji posestnikov iz Mertvic, Gornjih in Spodnjih Skopic gledé topničarskega strelišča. Znano je, da je vojaški érar sklenil na Krškem ob Savi napraviti strelišče za topničarje. Z mnogimi posestniki imenovanih vasi storile so se pogodbe, nekateri drugi pa se doslej niso podali v pogodbo. Zavalj tega, ker se pogodili niso z érarom, jih strasio, da bodo trpeli veliko škode, kakor pravijo v peticiji, v katerej pomoči prosijo od slavnega deželnega zbora. V prošnji pravijo, da jim ne bode mogoče priti na lastna zemljišča, dokler bo trajalo streljanje, da ne bode mogoče živine pasti ter je goniti na vodo, da sploh ne bodo posestniki lastnega zemljišča. Obračajo se do deželnega zbora, naj bi jim pomagal. Toda deželni zbor zamore malo storiti v tej zadevi, kajti po postavi od 11. junija 1879. l., št. 93. drž. zakona, in sicer po § 55. te postave, zamore vojaška oblast tudi ekspropriirati porabo zemljišč, ako posestniki ne bi dobre volje hoteli pogodbe dognati z érarom. Dotičnim posestnikom bi pač nasvetovati bilo najbolje, naj se v lepem pogodijo z érarom, da érar ne bode prisiljen, ekspropriirati pravico

do rabe dotičnega zemljišča po citirani postavi. Kar storiti zamore slavní zbor, je le to, da priporoča visoki vladi, naj se pri obravnavanju ozira na interese teh posestnikov, ki so se obrnili do deželnega zbora.

Gospodarski odsek nasvetuje torej:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Prošnja posestnikov iz Mertvic, Zgornjih in Spodnjih Skopic se izroča c. kr. vladi s prošnjo, da po svoji moči upliva na to, da se bode pri obravnavah in sklepanju pogodb med udeleženi posestniki in vojaškim érarom oziralo na interese posestnikov.

Poslanec Pfeifer:

Da si slavna zbornica napravi neko podobo o prostoru za strelišče poleg Krškega, navajal bi o tem strelišču približno primeró, če bi se namreč streljalo pri Vižmarjih proti Zadobrovi ali Šmartnu ob desnem bregu Save. V tem slučaju, postavim, posestniki z Ježice, če imajo ob desni Savi in tudi onkraj svoja zemljišča, ne bi mogli med streljanjem, to je od 6. ure zjutraj do 2. ure popoldne, obdelovati svojih zemljišč, pa tudi do svojih onkraj Save ležečih posestev ne bi mogli priti po najkrajši bližnji poti čez Črnuški most, ampak po daljnih, zamudnih ovinkih, bodi si po Šmartinskem brodu ali po Vižmarskem mostu. Ravno tako imajo kmetje iz Mertvic, Gornjih in Spodnjih Skopic, Viher, Bregov in Dernovega svoja posestva ob desni Savi in tudi onkraj Save, do katerih je najkrajša pot preko strelišča čez Brežanski brod. Ta pot bode med streljanjem zaprta, in kmetje tje dospeti zamogli bodo le po daljnih ovinkih; tudi paša v Verbini bo morala preстати med streljanjem, ravno tako bo težava gledé napajanja živine na Savi, zlasti ako bi se vodnjaki posušili v poletnem času. Kmetje pravijo: mi se nikakor ne ustavljamo, prepustiti svoje parcele vojaški oblasti za strelišče, ali mi zahtevamo pravično odškodovanje, da naše gospodarstvo ne trpi škode. Ako se bode po zahtevanju cesarske oblasti le odškodovalo od parcele do parcele na podlagi katastralnega dohodka, ne pa ozir jemalo na težavno napajanje, prikrajsanje paše, zaprta pota itd., pešati mora naše gospodarstvo ali celo propasti; kajti gospodarski red se ne dá predrugáčiti, zjutraj moramo živino pasti, potem jo napajati itd. — vse to med streljanjem ne bode mogoče. Torej nam gré odškodnina ne samo od parcele do parcele, temveč tudi za to, če živine ne moremo pasti, ampak jo moramo med streljanjem rediti v hlevu, če ne moremo napajati na Savi in če rabiti moramo zamudne ovinke. Vse to so okolnosti in ovire, ki obtežujejo gospodarstvo ter prouzročujejo troškov in zamudo časa. Kolikor je meni znano, ima večina kmetov iz omenjenih vasi ravno na prostoru strelišča, oziroma preko strelišča najboljša zemljišča, pa tudi najkrajšo pot preko strelišča, če hočejo dospeti do svojih parcel ob Savi, vse ostale proste parcele so većinoma

peščene, slabe, tako, da se je bati, da ne bodo mogli kmetje zanaprej iz prihodka teh parcel se preživiti ter zmagati davke.

Iz teh uzrokov prošnjo imenovanih kmetov toplo priporočam visoki vladi, da se odškodnina ne izvršuje le od parcele do parcele na podlagi katastralnega dohodka, ampak da se tudi ozir jemlje na vse težave in zapreke, ki nastanejo vsled strelišča pri celotnem gospodarstvu omenjenih kmetov.

Poslanec dr. Sterbenec:

Besedam gospoda poročevalca in mojega gospoda predgovornika mi je dostaviti le nekoliko. Pri reči, o katerej je sedaj govor, ste prizadeti sosedna Štajerska in tudi Kranjska dežela. Štajerska sicer le v drugi vrsti, ker ima topničarstvo svoj sedež na Kranskem. Brati je bilo v raznih časopisih, da je gosp. Miha Vošnjak v Štajerskem deželnem zboru interpeliral vladó tudi zaradi tega, kako bode sè streljanjem, ker Sava tam ni ravno tekoča, ter malo ovinkov dela, torej nastane nevarnost tudi za one, ki brodarijo in svoj les vozarijo po Savi.

Prepričan sem, da bi govoril zastónj, ako bi se hotel upirati vojaškemu éraru, vender pa bi toplo priporočal slavní vladi, da bi po očetovsko skrbela tudi za one posestnike, kjer se bode to godilo. Dotične parcele so najrodovitnejše v tistem kraju, Sava je strugo premenila, in ako bi se odškodovalo le po parcelah, znašalo bi to grozno malo, ker ljudje imajo tam samo majhne parcele, od katerih živé.

Toplo priporočam torej to prošnjo slavní vladi.

Poročevalec dr. Samec:

Doslej nisem slišal nobene protivne misli, hočem le dostaviti, da se tudi po mojem mnenju pri odškodovanju bode ozirati moralo vsakako na to, kar navajajo posestniki, katerim se naravna pota zapró s tem, da morajo hoditi po ovinkih.

Priporočam torej vnóvič predlog gospodarskega odseka.

Deželni glavar:

Prosim gospode, ki se strinjajo s predlogom gospodarskega odseka, naj blagovolé vstati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Točki 15. in 16. odstavim od današnjega dnevnega reda. Prihodnjo sejo določim na jutri ob 10. uri popoldne sè sledečim dnevnim redom.

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Finančni odsek zboruje danes ob 5. uri popoldne; gospodarski in upravni odsek jutri ob polu 10. uri popoldne.

Sklenem sejo.

Konec seje ob $\frac{3}{4}$ 3. uri popoldne. — Schluss der Sitzung um $\frac{3}{4}$ 3 Uhr nachmittags.